

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se
napoiază.

ROMÂNUL

Ancheta

asupra industriei casnice

— Răspuns d-lui Ion Băilă —

de dr. V. N. Madgearu

Când am publicat articolul meu „Industria casnică în Ardeal“ în nr. 198 al acestei foi, însoțindu-l cu un chestionar de anchetă, doriaș să aflu câți Ardeleni se vor grăbi a se înscrie la cercetarea vieții industriale a țărânilor lor, ca să vadă dacă se poate organiza lucrul chibzuit, ce avea să desvăluie stări de lucruri foarte interesante, întru lămurirea economiei naționale a românilor de sub coroana sfântului Ștefan. N'am așteptat răspunsuri definitive — ci numai provizorii, cari să arate calea practică a unei anchete. Este drept, că n'am crezut că voi întâmpina atâta indiferență — de a nu fi primit nici un răspuns. Este doar vorba de o problemă economică, de la a cărei rezolvire atârna starea țărânilor. Progresul economic al unui popor agricol în epoca capitalismului, este în raport direct cu întrebuințarea surplusului de energie agricolă în industrie. Țărânilor s'a înțeles de mult în mod intuitiv de acest adevăr — manifestând această înțelegere în activitatea ei industrială casnică. Dar schimbările economice, produse prin infiltrațiunea capitalistă, prin intrarea popoarelor agricole în orbita țărilor capitaliste, împing tot mereu la dispariția industriei casnice — acestui patriarhal sistem de exploatare

industrială — și la înlocuirea ei cu industriile capitalizate. Acesta este tocmai cazul nostru și implică rezolvarea problemei economice-naționale, încotro să se îndrumeze *energia industrială a țărânilor*, manifestată în industria ei casnică pe cale de dispariție și transformare, spre a nu se *distrage prin neîntrebuințare*.

Este credem, foarte important, a se căuta rezolvarea acestei probleme spre a se întări forțele economice ale poporului dela țară. Acesta era tocmai scopul urmărit prin anchetă, să se dea la lumină actuala stare de lucruri, ca să se afle soluția problemei în cunoștință de cauză, și de aceea mă miră lipsa de interes manifestată cu prilejul încercării mele și mă bucură întâmpinarea d-lui Băilă.

D. Băilă vorbește despre o stare de lucruri foarte tristă. D-sa afirmă, că nici a zecea parte din hotărârile „adunărilor generale“ ale diferitelor asociațiuni, nu se înfăptuiesc, socotind că în Ardeal sunt „mulți oameni cu idei și prea puțini cu dor de muncă“ și ilustrează aceasta prin exemple.

Nu știu întrucât este îndreptățit pesimismul d-lui Băilă. Dacă ar fi adevărat că nu se înfăptuiesc hotărârile „adunărilor generale“, atunci s'ar impune întrebarea, ce rost mai au ele, că doar nu va socoti nimeni, că este indigestul a mărșini la exhibițiuni naționale, ocaziuni de paradă națională spre a impune străinilor. Nu, acesta nu poate fi idealul nostru. Asociațiunile românilor sunt, socotim noi, uniuni al căror

crez este munca, spre întărirea neamului. Hotărârile „adunărilor generale“ nu pot fi formule electorale, căci aceste instituțiuni sunt instanțele raționate cele mai înalte ale poporului, a cărui chemare este a îndemna munca lui pe căile progresului. Desigur, că așa și este de fapt situațiunea lor și dacă nu este astfel, este timpul să se schimbe lucrurile.

Acei cari doresc să dovedească printr'un fapt, că cred în acest ideal, în idealul muncii cinșite spre ridicarea poporului, acei cari cred că substratul unității culturale a românilor este buna lor stare materială, că nu se pot aștepta sfârșiri ideale românești dela fiamânzii satelor — să se înscrie în rândul acelor, cari vor porni o samă de cercetări cu privire la stările economice ale ardelenilor.

Prima cercetare, caută să fie, aceea asupra industriei casnice. D. I. Băilă a propus să se strângă un fond spre a se tipări chestionarul meu, însoțit de mai multe lămuriri, spre a se răspândi între cărțurari și afla răspunsuri și spre a se înlesni cătorva economiști să alcătuiască monografiile asupra industriei casnice în diferite părți ale Ardealului. Spre a face un început modest, înscriu 25 coroane pentru fondul „Anchetei“. Direcțiunea „Românului“ este rugată a-și lua asupra acțiunea complectării acestui fond.

Manuscrise găsite

de Ion Minulescu

Sărutarea.

Serile trecute a plouat. Pe timp de ploaie, orașele mari par toate la fel. Trotuarele sunt aceleași și trotuarele au mare căutare pe timp de ploaie.

Cobor bulevardul, la ora aceasta aproape puștin. Pe timp de ploaie, bulevardele mai ales au aerul unor femei corecte. Mă strecoș pe sub castanii plantați la distanțe egale și în număr petele violete pe care globurile electrice le fac pe trotuar aproape la aceleași distanțe.

În fața unei clădiri cu patru etaje mă opresc și-mi arunc privirea în sus.

Pentru prima oară Bucureștiul îmi pare un oraș cu adevărat mare. În lumina electrică, transparența picăturilor de ploaie dau celor patru etaje măreția multiplicării la infinit. Sus de tot se găsește o fereastră deschisă. O vioară plânge o arie de Delmet. Pe timp de ploaie toate ariile par că plâng. La un moment dat intervine și o voce:

*Encore un baiser, veux-tu bien —
Un baiser qui n'engage à rien...*

Și tace.

È o voce de bărbat, prea puternică pentru a se putea lăsa acompaniată numai de ploaie. Vioara a tăcut și ea.

Dacă fereastra ar fi fost mai jos, un simplu document auditiv nu mi-ar fi fost de ajuns. Cele

ce se petreceau însă în odaia dela al patrulea etaj, trebuiau să rămână pentru mine un vecinic mister.

Oare pe timp de ploaie, de ce fredonăm totdeauna numai cuplete în care predomină cuvântul: *Sărutare?*

* Să fie oare din cauză că picăturile de ploaie în căderea lor, schițează gestul sensual al unor buze ce se lipesc de altele?...

Ploile repezi mai ales, au ceva din vârtejul cascadelor. Ori, afară de aceste ciudate căderi de apă naturale, singură sărutarea îți poate da vârtejul adâncimilor în care pierzându-te cu ochii pari a te pierde cu totul.

La Lesbos, cultul sărutării nu era țărâmurit de legile omenesști. La cei vechi, legile divine, aveau se pare mai multă trecere.

Baudelaire pare a le fi cunoscut pe cele de acolo, nu pe cele de aici.

Lesbos, où les baisers sont comme les cascades...

Ajuns acasă, deschid o carte veche în care un senzual de pe vremea lui Ludovic XIV definea sărutarea. È poate cea mai justă definiție. Cele date de Catul, Tibul, Sfântul Paul, Papa Alexandru VII sau Jean Second în așa zisul „Codul Sărutării“ sunt palide, incomplete și false.

Transcriu:

„Sărutarea este însuși femeia. Sărutarea savantă nu se dă decât pe buze. Restul corpului nu contează. Cînd iubești îți par divine chiar sărutările debutanților. Sărutarea provoacă dorința, o mărește, o întreține și apoi după satisfacerea ei o pro-

voacă din nou. Sărutarea este un excitant și un calmant în acelaș timp. Ea irită, calmează și... omoară. O simplă sărutare dă a înțelege unui om dacă este iubit. Interesul, obișnuința sau depravarea pot face pe o femeie să și-se dea pe de-a întregul.

Dacă nu te iubește însă, nu vei înțelege nici odată farmecul sărutării ei. Corpul se vinde, sărutarea se dă în dar...”

Și așa mai departe.

Inchid cartea și mă duc la fereastra deschisă spre stradă. Ferestrele dela etajul întâiu n'au poezia celor de sus de tot. Dacă un trecător întâziat și-ar opri pașii în fața ferestrei mele, ar putea privi înăuntru absolut nesupărat de nimeni. De obicei însă nu ne oprim decât sub ferestrele în dosul cărora plutește ceva din atmosfera misterioasă a unui cântec iarăși de Delmet:

*Fermons nos rideaux tout un jour encore.
Je veux mon amour.
Ainsi que Petrarque auprès de la Laure.
Te faire la cour...*

Și la fereastra dela al patrulea etaj se carea o sărutare. Cui?... De ce tăcuse și vioara și vocea bărbătească.

De ce tăcuse și ploaia?...

Cu toate, că a trecut de miezul nopții, sgotmotul străzilor populate ajunge totuși până la fereastra mea. Bucureștenii din centru însă, nu a-

Franța și Spania

(*) Cu mult sânge rece și cu sacrificarea unui întins teritoriu în Congo Franța a reușit să evite conflictul cu Germania din cauza Marocului.

Semnarea acordului franco-german, născut după o jumătate de an de tratative dificile și încurcate, este chestiune de câteva zile.

D'abia s'a văzut însă scăpată de un rival în Maroc și Franța trebuie să se măsoare cu un altul, deși mai puțin periculos din punctul de vedere general al păcii europene totuși nu mai puțin amenințător pentru interesele Franței în Africa de nord: Spania.

Un conflict între Franța și Spania este foarte posibil din cauza posesiunilor pe cari aceste două state le reclamă în nordul Marocului. Să vedem cari sunt cauzele dezarmării care domnește deja între Paris și Madrid.

Atât Franța cât și Spania au avut de un șir lung de ani încoace pretențiuni asupra unor teritorii din Maroc. Spania are intențiunea să-și anexe fâșia din nord-vestul marocan, de lângă marea Mediterană, numită Rif. Apoi mai vrea să se instaleze în chip definitiv în Larache și El-Ksar, orașe marocane unde se găsesc deja trupe spaniole.

Aspirațiunile Franței le cunoaștem foarte bine: ea vrea să aibă (și va avea) întreg restul Marocului.

Să vedem care era situațiunea înainte de trimiterea la Agadir a canoierii „Panther”, eveniment care marchează izbucnirea conflictului franco-german.

Franța era stăpână în districtul Șania din sud-vestul marocan, unde cucerise orașul Fez, capitala imperiului șerifian, precum și orașele principale Meknes, Udjda și aproape întreg Marocul. Spania ocupase Riful și orașele Larache și El-Ksar.

Ce s'ar fi întâmplat dacă Franța ar fi refuzat să acorde Germaniei compensa-

dorm decât spre ziua — la orele eând se deșteaptă bucurăstienii dela periferie.

Mirosul de salcim plutește în atmosfera umedă, ca un fluid misterios și înviorător de nu știu ce vechi și necunoscut oboseli ale pământului. Ploaia l-a deșteptat și i-a dat aripe. Ploaia care îngreunează aripile fluturilor și stinge flacăra tortelor aprinse în noapte, a deșteptat salcâmi din grădinele apropiate și-a luminat noaptea cu mirosul lor fosforescent, indiscret și senzual.

Tromapetele automobilelor răsună în depărtare ca niște semnale de alarmă.

Și cu toate acestea pe străzile Bucureștilor, la ora asta târzie, n'a mai rămas decât pericolul social al sentimentailor nocturni.

În apropierea ferestrei, am atârnat o copie după *Sfynxul* lui Franz Stuk. Abat-jour-ul roșu, o învăluie în colorile unui crepuscul de primăvară. După ploaie mai ales colorile crepusculului sunt mai vii. Sărutarea sfynxului moare odată cu minusculul crepuscul al lumânării mele. Crepusculul sărutării începe...

Din depărtarea străzilor populate, nu mai sosește nici un șgomot. Mirosul salcâmiilor însă devine tot mai puternic, îl simt din ce în ce mai aproape purtat de o adiere ușoară de vânt, care îmi agită perdelele subțiri de dantelă, îl simt și îl respir cu nările dilatate, ca pe răsufarea unei guri, care mă invită la sărutare...

Senzualul din timpul lui Ludovic XIV, avea dreptate:

„Sărutarea este un excitant și un calmant în acelaș timp. Ea irită, calmează și... omoară”.

țiunea teritorială din Congo? Să lăsăm la o parte ipoteza unui războiu. S'ar fi convocat o nouă conferință europeană cum a fost cea din Algesiras.

Primul lucru ce l-ar fi făcut această conferință europeană ar fi fost restabilirea *statului quo* așa cum se găsea în 1906, anul conferinței dela Algesiras.

Care ar fi fost urmările decretării *statului-quo*? Ar fi fost că Franța ar fi trebuit să-și retragă trupele din Fez, Meknes și Udjda și ar fi trebuit să evacueze provincia Șania. Iar Spania ar fi fost silită să recheme trupele sale din El-Ksar și Larache și să părăsească Riful.

Ce s'a întâmplat însă? Conferința europeană n'a fost convocată, fiindcă Franța a preferat să cedeze Germaniei un teritoriu important în Congo numai ca să fie lăsată în pace în Maroc. Ea a evitat convocarea conferinței europene amputând o frumoasă provincie din Africa centrală și cedând-o imperiului german ca *preț* al supremației franceze în Maroc.

Prin urmare Franța a plătit posesiunile pe cari le revendică acum în Maroc.

Le-a plătit nu numai cu sângele soldaților francezi, care s'a vărsat în luptele cu triburile Beni-Hasen, Beni-Mtir și alți fanatici mohamedani, dar le-a plătit cu o parte a Congoului francez.

Să vedem însă ce a făcut Spania.

Ea n'a pierdut nimic, n'a plătit nimic, și voiește să obțină Riful, Larache și El-Ksar-ul.

Primul-ministru spaniol d. Canaleas consideră ca o atingere adusă „omenirei” spaniole, faptul că Franța pretinde ca și Spania să-și plătească cuceririle ei în Marocul de Nord. Guvernul spaniol vrea să rămână pur și simplu în Rif, Larache și El-Ksar și nu se gândește, că dacă nu era Franța care să sacrifice o parte din Congo pentru a obține pacea în Maroc, s'ar fi convocat conferința europeană, care ar fi gonit Spania din Larache și El-Ksar, dacă nu și din regiunea Rif.

Din cele expuse până acum reese clar că punctul de vedere spaniol este greșit, căci adoptă soluțiunea că s'ar putea cuceri un pământ fără sacrificii...

O știm foarte bine, că n'a existat un petic de pământ care să fi fost cucerit de un neam fără sacrificii, fără a fi plătit cu sânge, cu muncă, cu bani, cu alt teritoriu, în sfârșit cu ceva!

Să examinăm punctul de vedere francez.

Franța este gata să admită domnia spaniolă în regiunea Rif, care cuprinde orașele deja spaniole în Centa, Tetuan, etc., și unde spaniolii au făcut adevărate sacrificii în luptele lor cu cabili. Dar ceace nu vrea și nu poate să admită Franța, este ca spaniolii să pue mâna pe Larache și El-Ksar, orașe departe de Spania, de Rif și de zona de influență spaniolă.

Intr'adevăr o stăpânire spaniolă în Larache și mai des în El-Ksar nu are nici un rost. Aceste orașe se găsesc izolate de posesiunile spaniole, se găsesc în inima teritoriului marocan revendicate de francezi. El-Ksar este aproape de Fez, viitoarea capitală franceză a Marocului. Nici din punct de vedere economic și mai ales nici din punct de vedere politic o instalare spaniolă în orașele numite nu are nici un sens.

Dinpotrivă: Larache, El-Ksar și Ifni, pe cari le revendică francezii, constituiesc o parte integrantă a Marocului de sub zona de influență franceză. În apropiere de El-Ksar trupele franceze au câștigat o victorie strălucită asupra triburilor. Orașele acestea trebuie să fie franceze fiindcă fără ele Marocul francez pierde foarte mult din importanța lui și sacrificarea Congoului ar fi de prisos dacă cucerirea Marocului nu este întreagă.

Dar mai este un argument care pledează în favorul tezei franceze. L'am expus la începutul acestui articol: Spania nu are dreptul a se menține în Larache și El-Ksar fiindcă nimic nu justifică această usurpare. Spaniolii n'au pierdut nici un soldat acolo, și n'au plătit cu nimic aceasta cucerire.

Este curios însă că spaniolii se prefacă a nu pricepe logica acestor argumente juste, adevărate. Ei vor să rămâie acolo și să pue Franței adevărate piedici în dezvoltarea ei în Maroc. Credem că nu ne înșelăm când afirmăm că Spania nu lucrează singură și că *la spatele ei este Germania*, veșnicul dușman al Franței în Maroc.

Conflictul dintre Franța și Spania d'abia este la începutul său. Franța va trebui să cheltuiască din nou multă energie, să facă din nou sacrificii spre a putea ajunge în definitiva stăpânire a Marocului, care a costat-o așa de scump dar a cărui cucerire este în sfârșit un fapt împlinit.

Să ridicăm lui Eminescu un monument la marginea mării

În legănarea muzicii vorbirilor pline de poezie, întretesute de minunatele versuri ale marelui nostru Eminescu, sărbătorit la Galați, scriu aceste câteva cuvinte, pe care nu m'a lăsat șfiala a le rosti tare.

Se 'ngândă neîncetat și se va îngâna încă multă vreme în suflet, adierea vorbelor calde, încărcate de răscălitare emoții, a celor câțiva intelectuali, în frunte cu domnul ministru Arion, cărora le-a fost sortită frumoasa misiune, de a proslăvi pe cel mai mare poet al nostru.

Deși Eminescu n'are nevoie de cântări de slavă, cum n'are nevoie nici soarele, limba noastră dulce, limpezită prin izvorul de lumină a lirei lui Eminescu, niciodată n'a curs mai bogată în frumusețe, mai poetică în cuvinte de preamărire, ca la desvâlirea monumentului marelui poet.

Întreaga națiune se 'nchină azi acestei glorii a neamului, care se ridică pe înălțimile veșniciei, cum se ridică din pădurea doborâtă copacul ales, lăsat de samântă.

În fata statuei acestui dumnezeesc purtător de lumină, s'au spus cuvinte înălțătoare, s'a îmbrăcat în haina strălucită a vorbei tot ce poate plâsmui mai frumos, mai minunat creierul omenesc — a unui intelectual ca Iorga, ca Anghel.

Și pe când oratorii presdrau toate florile recunoștinței unui neam la picioarele poetului, care e în sfârșit recunoscut ca cel mai mare apostol al limbei și literaturii noastre, toți din jurul statuei ascultau cu inimile svâcnind într-o armonie de însuflețire patriotică.

Cu o religiozitate adâncă ne-am plecat poetului, care-i făcra dumnezeiască în viața neamului, căci prin versurile-i neperitoare își servea cultul idealurilor naționale: unitatea tuturor românilor.

La douăzeci de ani, după moartea poetului fără seamăn, care a fost pe lume ca să ne înfrumuseze limba, s'a șters în sfârșit și cea din urmă picătură de venin, de ură, de nepăsare ce dăinuia împotriva lui. Puterea-i creatoare, ce va străluci peste veacuri ne-a luat pe aripile-i mărețe, biruind orice vrăjmășie.

Eminescu, — nume scump sufletelor — a devenit o concepție în cultura noastră. La Galați, a fost sărbătorit cum i-se cuvine unui geniu, sărbătorire datorită unui mănunchiu de vizători, în frunte cu d. C. Botez, cari l-au priceput, l-au dumnezeit de mult de când le-a răsărit în minte lumina înțelegerii.

Dar deși s'a spus mult despre acest fiu genial al națiunii, glorificându-i-se personalitatea, adâncimea ideilor filozofice, făcându-i-se apologia apostolatului luminos și a versurilor: tot atâtea mărgăritare, cu care a îmbogățit visteria sufletească a unui popor întreg, totuși nu s'a spus încă totul. Sufletul lui Eminescu și operele-i pline de minuni sunt și rămân un subiect neistovit de reflecții; ele trebuie încă mult tâlmăcite și răstălmăcite, de oarece poetul-filozof, are adâncimi aproape inaccesibile inteligenței.

Și dacă este încă mult de zis, este cu atât mai mult de făcut, pentru a întreține viu focul sfânt al cultului celui mai genial poet al nostru.

Aceea ce s'a făcut la Galați, este numai reflexul slab al unui vis măreț ce frământă mintea multora, de când duhul mare al poetului Eminescu a început să farmece inimile.

Prin ridicarea monumentului din Galați, visul acesta a prins să iasă din lumea himerelor, a prins a se întrupa. Aceeace trebuie să urmeze acum este o datorie pioasă a întregului neam față de acest genial fiu al său, al cărui mărime uriașă o măsurăm amestind: împlinirea dorinței lui din urmă, să-și doarmă somnul de veci la marginea mării. Dorința, exprimată în versu-i duios, ca un „Adagio” murind:

„Mai am un singur dor
„In liniștea sării
„Să mă lăsați să mor
„La marginea mării.

Națiunea română să-i facă lui Eminescu un monument lângă mare, care-și rostogolește safirul undelor în nesfârșit.

Națiunea, este datoră să-i îplinească poetului duios, acest singur dor, ca o recunoștință caldă, pentru că el a fost geniul bun al graiului nostru scump și pentru că risipindu-și puterile în muncă pentru neam s'a stins luminând — ca facla.

Să i-se ridice, din inițiativa scriitorilor și cu concursul tuturor energiilor și însușirilor un monument măreț, unde să fie duse rămășițele de humă ale maestrului limbei române, ca să-și aibă odihna eternă, în apropierea mării, a cărei șopot legănător de unde, să-i facă somnul lin.

Acolo, la Constanța, să-și doarmă somnul din urmă cântărețul firii, lângă mare:

„Care din văi adânci
„Se 'naltă la maluri
„Cu brațe de valuri
„S'ar atârna de stânci
„Și murmură 'ntruna
„Când spumegând recad.
„Iar pe păduri de brad
„Alunece luna.

Să-i ridicăm un monument de marmură albă, a cărei strălucire să se 'ntreacă cu strălucirea undelor de peruzele ale Mării Negre. Un monument, călăuzind generațiile viitoare ca

o lumină spre cucerirea depărtărilor și dovedind lumii puterea de viață a urmașilor Romiei falnice de odinioară.

Acest monument să fie o vastă terasă de marmură albă, încadrată de tei, cu trepte largi — spre adâncimile misterioase, — pe a căror alb lucitor, marea să-și arunce mărgelile de smarald.

Și poetul gingaș, care ne-a apropiat de „înțelesul” Firii, indușosându-ne pentru frumusețile ei, să stăpânească întinderile albastre, cu privirea dusă peste a lumilor hotare, „peste a vremurilor vad”, cu gândul parcă la tainele din natură, la muzica de „șoapte” din stele, la glasul „apelor eterne”, la susurul teilor, plopilor și brazilor, cari „vorbesc cu atât de multe înțelesuri...”

Să facem din acest monument, un loc de pelerinaj sfânt. Acolo să ne ducem când sufletul nostru are nevoie de odihnă. La picioarele cântărețului luceafărului, a lumii, ai copacilor și isoarelor singuratic, cu privirea uitată în oglinda albastră a mării și ascultând muzica freamătului neîntrerupt de unde, ne va cuprinde liniștea evlaviei, ni se va însenina gândul și orice durere se va domoli ca prin farmec.

Și când se va împlini un sfert de veac dela moartea lui Eminescu să desvălim acest monument și să-i ducem osâmintele sub lespezile albe de marmoră, la malul apelor întinse, căci dorul din urmă i-a fost:]

„Să mă 'ngropați, pe când
„Trec stoluri sburând
„La marginea mării.

Bacău, 19 oct. 1911.

Neli Cornea.

Dizolvarea camerei croate. Azi s'a citit în camera croată rescriptul prin care s'a dizolvat. În vederea acestui act de mare importanță sala de ședințe a fost aproape ticsită. S'au împlinit toate formalitățile serbătorește, fără însă să ne dea vre-un moment asupra căruia ar face să insistăm.

Rescriptul de dizolvare, pe care l-a citit banul dr. Nicolae Tomasics, este motivat prin stările anormale din cameră, cari au făcut-o incapabilă de acțiune. În curând se vor publica noile alegeri.

Revoluția din China. Mișcări importante, sau oareșicari ciocniri între trupe și revoluționari nu s'au dat. Poate să fie aceasta o stare de reculegere.

Viitorul însă, nu-i esclus, să ne păstreze mari surprize, ținând seamă de împrejurările nelămurite din China și de atitudinea sa atât de șovăielnică.

Guvernul e gata să sacrifice mult, tot așa și împăratul, numai să poată pune capăt revoluției, înainte de a face acelaș lucru vre-un bun vecin.

Tronul a însărcinat adunarea națională cu pregătirea legilor electorale în baza cărora să se facă alegerile parlamentare.

Juansikkai încă și acum ezită a primi prezidenția cabinetului. Guvernul negociază în chestia împrumutului, garanția însă pune piedeci serioase mersului acestei afaceri.

S'au dat mai multe edicte, cari arată modalitatea împăcării dintre Chinezi și mandciurieni, și aprobă tactica lui Juansikka de a suspenda pentru un timp oarecare operațiunile.

Printr'un comunicat se exprimă nemulțumire — față de atitudinea lui Juansikkai, care nu primește prezidenția ministerului acum, când ar fi mare nevoie de colaborarea lui.

În Shanghai liniștea n'a mai fost turburată. Stările au o înfățișare mai mult sărbătorească, decât războinică. Trei cuirasate din flota imperială a amiralului Sah au intrat în port, ca să se aprovizioneze cu hrană și munițiune. Azi dimineată însă cuirasatele au trecut la revoluționari. La vederea steagului revoluționarilor, soldații au început a juca de bucurie.

Vuchiang, Hangeing și Ciunkiung sunt încun-

jurate de revoluționari. Generalii Veihang și Vantciu trimiși contra revoluționarilor la Tiencin au trecut cu trupele lor de partea revoluționarilor.

Scene furtunoase în Cameră

Prezidentul a demisionat — Situația critică — Un incident regretabil

(Prin telefon dela corespondentul nostru).

Urmărind cele mai recente faze ale frământărilor politice din Ungaria, era de prevăzut că, după ce tratativele de pace între guvern și opoziție nu au dus la rezultat, în parlament se vor petrece scene tumultuoase, spectacole detestabile, nemai pomenite.

În ședința de azi a Camerei s'a iscat prima ciocnire mai violentă, un fel de preludiu al unor evenimente de mare importanță. Impaciența ciocoilor maghiari și a mercenarilor politici flămânzi face să se ivească peste ruina domniei de clasă, zoriile unor vremi mult așteptate.

Năbădăioșii „părinți ai patriei” au fost iarăși în elementul lor, dovedind încă odată lumii, întrucât le-a succedat să păstreze în decursul veacurilor faimoasa „virtute maghiară”.

Corespondentul nostru din Budapesta la ora 6 seara ne-a raportat prin telefon despre cele petrecute azi în Cameră.

Ședința camerei.

Prezidează Návay.

Inceputul ședinței la ora 10 și jumătate. Prezidentul anunță, că a primit o scrisoare dela prezidentul camerei Albert Berzeviczy. Notarul Mihályi Péter îi dă cetire.

Berzeviczy spune în scrisoare, că nefiind în stare să afe un expedient de împăcare, pe lângă actualul regulament îi este imposibil să conducă mai departe desbaterile. (Opoziția aplaudă frenetic pe Berzeviczy).

După citirea scrisorii viceprezidentul Návay propune, să se trimită o comisie, care să-l roage pe Berzeviczy ca să-și memtînă postul.

Ia apoi cuvânt Francisc Kossuth. Primește propunerea lui Návay. Berzeviczy — zice d-sa — a condus desbaterile spre mulțumirea tuturor. Respinge totuș cu indignare acuza cuprinsă în epistola lui Berzeviczy, că lupta opoziției ar fi ridicolă. Ei luptă pentru binele patriei.

Dupăce termină Kossuth se ridică Justh și strigă din răsuperi: *Trăiască Kossuth!*

(Aci ca la un semn dat se ridică toți obstruanții și aplaudă frenetic pe Kossuth mai multe minute).

Tot la această propunere vorbește și deputatul Holló în numele partidului justhist. Face apologia lui Berzeviczy și învinuște pe Tisza pentru zădărnicierea împăcării și cauzarea acestor ciocniri fatale.

În cursul vorbirii lui Holló s'a iscat un incident regretabil. Când Holló atacă înverșunat pe contele Tisza, guvernamentalul Ertsey amenință cu pumnii pe cei din opoziție. Îi ripostează independentistul Mádi-Kovács János. Ertsey îl chiamă pe Kovács pe culuare și părăsește incinta.

Kovács ar ieși, dar nu-l lasă soții. În timpul acesta fiul lui Justh, deputatul Justh János îl urmează înverșunat pe Ertsey, și întâlnindu-l pe culuare îl amenință „că-l va împușca ca pe un câine.”

Iritația e la culme. Înaintea camerei răsună de sbieretele și observările nervoase ale deputaților scoși din minți.

Dupăce sfârșește Holló 48 de deputați opoziționali se anunță la cuvânt.

Opoziția prea agitată pretinde cu înverșunare îndrumarea la ordine a deputatului Ertsey.

Urmează la cuvânt, Rakovsky care vorbește în numele poporalilor. Apoi vorbește contele Károlyi din partea independentștilor afară de partide.

Ședința s'a încheiat într'o extremă iritație la ora 2 p. m.

Desbaterea asupra propunerii lui Návay se va continua mâine.

Adunarea din Banat-Comloș

— Sfârșit. —

Discursul țaranului Ioan Vasii.

Imbrăcat în frumosul costum bănățanesc, bravul nostru țaran din Satul-mic, dela Lugoj, apare sus pe tribună acoperit de aclamări viforoase. Spune și talmăcește „fraților și surorilor“ dela Comloș, folosul adunărilor populare. Ce trebuie să facem și cum să urmărim numai aceia ce-i bine pentru neamul nostru, să învățăm dela neamul paserilor călătoare: cocostărcii și rândunele. Nimenea nu le-ar putea îndupleca să rămână peste iarnă aici, căci ar fi perirea neamului lor. Așa și noi. Să nu ne lăsăm ademeniți a face ceva ce-i rău pentru neamul nostru. Să ne strângem în jurul partidului național, să apărăm cu piepturile noastre steagul lui. Să ne lăpădăm de lăcomia după domnie și să ne vedem de munca noastră încheșată într'un mănunchiu. Să arătăm guvernului, că deși la alegerile trecute ne-a învins, însă nu ne-a omorât. Tot aici suntem și vom fi. Avem în dietă numai 5 deputați. Hristos cu 5 pâni și doi pești a săturat 5 mii de oameni, afară de mueri și copii și au mai adunat apostolii 12 coșuri de sfărmituri. Cele 5 pâni sunt cei cinci deputați ai noștri, cei doi pești sunt legea și limba noastră românească iar coșurile cu rămășițele adunate sunt domniile noștri, conducătorii români de prin toate satele și orașele de pe plaiurile țării noastre. Să ne facem datoria cum ne spun ei. Nu domniile cer votul universal, ci noi milioanele de plugari, cari ne dăm ficiorii cătane, îl cerem. Și dacă în armată și în focul bătăliilor țaranii români sunt fruntea, atunci și la cererea drepturilor noi să fim fruntea și nu coada altora. Nu voim altă țară, dar în asta în care suntem cerem ce e al nostru.

Treziti-vă, fraților, treziti-vă, ascultați de conducători. Și dacă noi brăzdăm pământul cu brațele noastre vânjoase, ale noastre să fie și grăunțele din spice... Recitează câteva strofe din o poezie a lui G. Sion, despre mărirea strămoșilor și răul străinismului și zice că „cu focul dragostei de neam să ardem din inimile noastre tot ce este rău și strein din inimile noastre. Să fim totdeauna și în ori ce împrejurări români adevărați, ținând piept voinicească cu toate nevoile și năcazurile. Iar dacă noi bărbații vom fi așa de nemernici, să nu putem câștiga și apăra, ce este al nostru, să ne retragem în colțul vetri cu furca și cu acul și să lăsăm pe babele noastre să ne apere.

Acestea ar fi punctele în jurul cărora s'a depănat bravul țaran discursul măestru pe înțelesul și admirația tuturor. De ce stă de-o parte mulțimea noastră de țărani cumiți, și măestri la cuvânt și nu urmează pilda de îndrăzneală a lui Ioan Vasii? Acestuia i-s'au făcut nenumărate aclamări și urări în decursul vorbirii. Iar de bravii țărani din Nereu n'a scăpat nenea Vasii, până nu le-a promis, că rămâne și merge pe câteva zile ca oaspe la Nereu. Astfel s'a întâmplat, că pe nenea Vasii l-am perdut la întoarcerea către Arad.

Discursul d-lui Dr. Iustin Marșieu.

Incetând aplausele cu cari l'a întâmpinat adunarea la pășirea pe tribună d. dr. Marșieu, luând avânt din vorbiri și din însuflețirea poporului se adresează „falcicilor bănățeni“ zicând, că fruntașii conducători ai neamului, merg ca apostolii din oraș în oraș, dintr'un ținut în altul ca să depărteze ceata de pe ochii unor Români și să-i îndemne la luptă, dela alții însă să culeagă însuflețire pentru ei înșiși și pentru alții. La Banat-Comloș, au venit fruntașii să adune putere și însuflețire, ca s'o ducă altor frați. Am venit aici nu ca numai să vorbim, ci la un fel de consfătuire. Sămânța aleasă din această convorbire să rămână să prindă rădăcini.

Chestia votului și legile militare.

De mulți ani se vorbește, spune pe larg d. Dr. Marșieu, de votul universal cum îl doresc toate comunele. Guvernul ar vrea însă să dea un vot, cu care să dea poporului în cap. Să escludă dela vot naționalitățile, ar vrea și el cu coada lui de topor, care știți unde stă cuibărită... (voci: jos Mangra!) Dacă creșterii noștri

sunt buni la dare, pepturile noastre sunt bune înaintea gloanțelor, apoi și limba noastră trebuie să fie bună. Când dăm acestea nu ne întrebăm că știm ungurește dar în școală ne impun cu sălbătăcie... (Primpretorele, rău informat de talmăciu provoacă pe orator să nu atace limba statului că-i detrage cuvântul. Oratorul și lumea protestează că n'a fost atacată. Primpretorul să ciulește și vorbitorul continuă în aplausele mulțimei).

D-zeu și limba mamei.

Trebuie, că dacă nu știm ungurește nici banul de dare să nu ni-l ia nici cătane să nu ne cheme. Noi românii ținem cu sufletele noastre credința în D-zeu și în limba mamei noastre. Dacă vom ști ungurește, sulita noastră în bătăie nu va fi mai ascuțită, sabia noastră nu va fi mai fulgerătoare, pușca noastră nu va nimeri mai greu pe dușman, ci din contră dacă vom fi lăsați ce ne-o făcut D-zeu români cu limba și cu toate al noastre, atunci vom fi ca și până acum: cătanele cele mai viteze și mai credincioase ale împăratului nostru.

Cultură românească?

Aproape de încheiere, dr. Marșieu sfătuiește: Cinstiți și prețuiți totdeauna biserica legea și limba românească. Iubiți cultura românească, dar mai pe sus de toate numai cultura românească. Încă nu suntem destul de învățați, ca să ne putem măsura cu popoarele din apus. Deci să ne punem pe carte. Să vă câștigați avere și să jertfiți pentru școala românească, la care să alergăm cu copiii noștri. Căci de-ar fi școala numai o colibă, e de mii de ori mai bună ca o crâșmă dintr'un palat; și dascălul cel din urmă e de mii de ori mai mult ca cel mai harnic crâșmar.

Pe baza vorbei despre tata cu neluțele ce le dă fiilor să le rupă, vorbitorul îndeamnă să trăiască românii în dragoste frățească și să se ajute la toate nevoile, căci pildă arătată, precum se potrivește pentru fiii unei familii, tot așa se potrivește pentru fii neamului românesc dintr'un sat, dintr'o țară ori din mai multe. Aceasta schiță de vorbire dezvoltată într'un întreg și predată cu multă inimă de d-l dr. Marșieu, a făcut, ca și celelalte, o adâncă impresie asupra ascultătorilor, cari l'au aclamat frenetic.

Discursul d-lui Vasile Goldiș.

Acoperit de aclamații și ovații prelungite începe: Noi suntem sămănătorii cari aruncăm și îngropăm în ogorul înțelenit, dar binecuvântat, al neamului nostru sămânța, de acărei roade să se bucure, dacă nu noi, apoi cu bună seamă copiii noștri. Ei vor secera și se vor bucura de rodul ostenelelor noastre. (În acest moment dela biserica gr.-or. începe a suna clopotul, ca de obicei, la ora 1, după amiază.) Iată — zice oratorul — glasul de metal al clopotului vine să întărească vorbele zise, că dacă nu noi apoi cu siguranță copiii noștri vor secera roadele muncii zilelor noastre din prezent. Să nu-i conturbăm undele! Și oratorul precum și publicul într'o tăcere sfântă — poate mulți șoptind rugăciuni tainice — așteaptă amuțirea clopotului; ceea ce la semnul dat și urmează, cât se poate de curând.

De luni de zile conducătorii, zice domnul V. Goldiș, n'au dumineci și sărbători în familiile lor. Sunt tot pe drum, dintr'un colț de țară într'altul. Nu, însă, pentru ca să „vândrălească.“ Ci ca fii buni ai poporului, au supt și au gustat și ei din amarul durerilor acestuia, vor să-l deștepte, să-l ridice și să-i câștige drepturile ce i-se cuvin, și cari sunt cuprinse în programul partidului național.

Programul național.

Sămânța ce o aruncă conducătorii în agrii inimilor românești este: programul național. La început ziceau stăpânitorii că e o crimă înșuș acest program, apoi că e lucru criminal să lupți pentru îndeplinirea punctelor din acest program.

Aminteste, oratorul, de încercările de deștrămare îndreptate contra partidului prin ordonanțarea fostului ministru Hieronymi. (Voci ironice: Dumnezeu să-l ierte. O voce dela spate: cu două mere ferte). Dar iată, că partidul trăiește. Nu ne lăsăm.

Au muiat-o, însă, cărmuitorii cu înverșunarea. Au fost siliți să ne lase să ne consultăm, și mâne poimâne vor fi siliți să ne împlinească toate cererile. Căci noi dacă ne cerem întărirea noastră nu cerem slăbirea statului. Statul va fi tare numai, dacă noi locuitorii vom fi fericiți.

Stăpâni și slugi.

Noi nu vrem ca ungurii să fie slugile noastre. Dar nici cărmuirea țării să nu gândească, că pe noi ne vor face, ca de frica tunurilor și puștilor să fim slugile ei. Nu-i înțelepciune politică la aceia, cari în timp de pace se razimă pe armate și pe baionete, ca să nedreptățească mai mult ca jumătate din cetățenii unei țări, că vin vremuri de războiu.

Pacea lui Tisza

Descriind oratorul, cum vrea și cum i se cuvine românului să fie stăpân pe soarta sa, spune apoi, că umblă după noi cu gânduri de pace contele Tisza István (Voci: Zi-i Pișta. Altă voce: îi mare hamiş ala.) Supune, cum vrea Tisza pacea, afară de partidul național pe care Măria Sa nu-l cunoaște; ba zice, că așa ceva nici nu există.

Adecă întocmai ca nebunii, cari închid ochii, și strigă în ziua mare că nu-i soare. Tisza (Jos cu el) zice că nu există partid național, dar noi îl vedem, îl simțim în tot cuprinsul inimilor noastre. Trăim și vom trăi numai ca români, și chiar în această țară.

Noi nu voim să ne rupem de țara asta că e și a noastră, mai mult ca a lui Tisza, fi muncim și-i stăpânim câmpiile, pădurile și munții, cu plugurile, săcurile și turmele noastre. Și vrem stăpâni să fim pe ce-i al nostru. Dar stăpâni cu limba noastră nu cu a altuia. (Așa e! Trăiască!)

Popor cu două limbi.

Despre lucrul acesta vorbește d. V. Goldiș foarte pe larg, arătând viclenia guvernelor cari vor să silească naționalitățile și pe noi românii să fim popor cu două limbi, adecă pe lângă limba noastră să mai învățăm și ungurește. (Voci: da'nvețe și ei românește!) Ca și când, zise vorbitorul, limba ar fi o haină, să o pui când nu-ți trebuie pe fundul lăzii, și s'o scoți la îmbrăcate în dumineci și sărbători, și când mergi la judecătoria, la perceptorat etc. Oameni singuratici, da, pot avea două limbi, dar un popor de aproape patru milioane cum e poporul român, e absolut cu neputință. Și a crede, că așa ceva ar fi vr'odată cu putință e curată — măgărie.

Vrea însă contele Tisza, Apponyi și soții să ne căușiească la cap, zic că să rămânem români dar să învățăm a vorbi ungurește, c'apoi cu vreme să îndrăgim limba ungurească, și să uităm pe a noastră, deci să ne maghiarizăm. Dar asta nu va fi nici odată. (Voci: Niciodată!)

Limba administrației.

Iar în nădejdea de a vedea cai verzi pe păreți, și românii maghiarizați guvernele maghiare nu ne dau drepturile ce ni se cuvin. Când se vor convinge, și nu e departe vremea, că scopul lor e zădarnic, atunci, ba poate și mai curând trebuie să ne dea ce-i al nostru.

Tot în nădejdea maghiarizării noastre, au introdus limba protocolară pe cea maghiară chiar și în comune unde n'a fost și nu va fi picior de ungar. (O voce comloșană: la noi e cea românească). Vorbitorul spune că așa a fost și în comitatul Arad dar acum le-o luat-o românilor. (O voce: n'au fost vrednici de ea). D. V. Goldiș descrie pe larg cum s'au luptat românii din comitatul Aradului, dar cu toată vrednicia aradanilor și cu toate luptele lor le-a luat-o cu puterea. Aduce cazuri și din comitatul Timișoarei, și din alte, unde mai marii n'au voit să aprobe hotărârile reprezentanței unor comune de a introduce limba germană ca limbă protocolară... Vor cerca ei, ca și comloșenilor să le-o ia. Să fie deci, cu pază. Dar noi cerem dreptul limbei noastre și la administrația comitatelor la judecătoria, tribunale etc. Spune vorbitorul un caz din Belgia unde au spânzurat pe un părat nevinovat, căci acesta neștiind limba statului de acolo, nu s'a apărat în limba lui, juzii nu l-au priceput, l-au osândit. După patru ani dela spânzurare s'a dovedit apoi, că bietul om

a fost cu totul nevinovat (Voci: dar nu l-au mai putut scula nici cu limba statului).

Școalele noastre.

În dorul de a ne maghiariza, ocârmuirea noastră e atât de fără inimă, că școalele noastre, susținute cu banii poporului român, și ai bisericilor sale ni-le da cu învățători cu tot pe mâna comisiunilor administrative. Între naționalități înființează numai școale cu limba de propunere maghiară. Dar va veni vremea de le va fi rușine de ceea ce fac acum...

Incheierea.

Incheierea discursului e departe încă, dar lipsându-ne spațiul cerut, trebuie să galopăm peste însemnările culese și să amintim numai în fugă chestiunile atinse de d. V. Goldiș: Statul și guvernul se poartă pare-că anume ca noi să nu ne simțim aici acasă. Noi vrem să ne simțim fiii patriei, căci vai de țara în care cetățenii se simt străini. Ca să nu ne simțim străini, cerem și trebuie să ni-se dea școale populare, gimnazii și școale mai înalte din banii statului, dar cu limba de propunere românească.

Să se reintroducă la administrația comunelor românești ca limbă protocolară, limba românească, care vre-o 20 de ani au început a ne-o delătura. Tot așa și la preturile și comitatele din ținuturile românești.

„Căci acum limba românească a ajuns ca iarba dela marginea drumului, toți nevoiașii o calcă în picioare” zice vorbitorul. Să ni-se dea partea cuvenită pentru susținerea bisericilor, ca și reformatilor. Să lase să ne alegem deputați dietali după voia noastră în proporție cu numărul sufletelor (vre-o 70), că atunci și noi vom ști să facem tărăboiu în dietă. Spune povestea cu cele 20 de găște ca să ne cōrem și să ne luăm drepturi până or fi de dat. Să votăm și în cercurile unde suntem în minoritate numai cu candidați români, chiar și dacă știm că nu reușim. Să știe și să auză ei și împăratul că voturile românilor numai pentru români se dau, căci asta însemnează mult. Să nădăjduim că și frații șvabi se vor trezi din robia ce se află. Spune pilda cum odată o mamă de șvab își lauda către vorbitor pe fiica-i de 12 ani că învață bine la școală și știe și declama. Iar când la declamare fetița începe: „En magyar leány vagyok”. (Frații șvabi, cari erau de față și auziau ce atenție le dă d. Vasile Goldiș ca și dr. Vaida, — ce era să facă? Inghiteau în sec.) Acum însă și conducătorii șvabilor s'au deșteptat, și precum nemții odinioară ne-au învățat pe noi românii economie și meserii, așa și noi acum să le plătim împrumutul îndărăt, fiindu-le învățători în cele politice. Și incheie d. V. Goldiș făcând apel de iubire, prețuire și ajutorare împrumutată între popor și inteligența cu preoțimea în frunte, ca roadele sămânței aruncată azi să le culegem cât mai curând: „Să ne-ajute D-zeu”.

Hotărârile.

Timpul înaintat n'a mai permis rostirea altor discursuri. Părintele Silviu Bichicean cestește cunoscutul proiect de moțiune, care a fost primit cu însuflețire mare. Iar la propunerea păr. prot. Munteanu se decide (între aclamări) să se trimită câte o telegramă de aderență și dragoste președintelui partidului național: d. Gheorghe Pop de Băsești, și președintelui clubului deputaților naționaliști: dr. Teodor Mihali.

Participanții.

Afară de frunțașii amintiți în decursul acestui raport, au mai participat următorii:

Dr. I. Mezin, dr. D. Chori, Victor Decin preot (Cenad), dr. A. Ardelean, dr. L. Luțai, George Rubenescu (Arad), G. Băran preot (Comloș), Petru Băran (Nerău), E. Popoviciu (Vâlcani), Ioan Popa (Pesac). Apoi Pavel Fumor, E. Fumor, G. Mezin, E. Mezin, I. Dogar (Nerău), dr. A. Bogdan (Timișoara), P. Mihaiu (Nerău), dr. Cioroian și alți mulți frunțași din comunele Pesac ș. a. ale căror nume nu ne-a scăpat din vedere, le avem, dar — n'avem loc. Și cu toate acestea să nu întrelăsăm a numi câteva din doamnele și d-șoarele cari au luat parte la adunare: d-na Aurelia Păcățian, d-na Iulia Popoviciu (Vâlcani), apoi d-șoarele: Eugenia Fașșie inv., Cornelia Popoviciu, Elena Fumor, Veturia Fumor, Elena Mezin, Elisabeta Mezin și d-șoara Rubenescu (Arad).

Banchetul.

După adunare, frunțașii noștri au cercetat „Casina românească”, care numără la 400 membri cetitori dintre bravii plugari români din Comloș. Dar nu numai prin membri, ci și cu localul, mobilierul și tablourile naționale, casina din Comloș (cu vr'o 5000 locuitori) nu se lasă întrecută de alte casine românești din orașe mari (unde-or fi).

Apoi ne-am dus la banchetul aranjat de un ales comitet în frunte cu d. dr. Cioroian. Cu regret, că despre banchet — tot din lipsa de loc — numai atât putem raporta: 182 de tacâmuri, (la câte unul și doi, „prenumeranți”. Mâncări excelente, beuturi bune, serviciu mulțumitor, cântările bravului cor comloșan, doinele și marșurile orchestrei, toastele și discursurile admirabile ale d-lor: dr. N. Oprean, dr. Vaida, I. Vășii. V. Goldiș, dr. C. Iancu și dr. Cioroian și la orele 4 jumătate, zice d. Goldiș cătră co-ristii ce ne-ar mai fi reținut: „Să iertați fraților, dar fiindcă, încă n'am ajuns să fim așa de tari ca Tisza, să putem opri trenurile, trebuie să plecăm”.

Plecarea.

Cu alaiul cu care am fost primiți, cu acelaș am fost petrecuți la gară: bărbați, femei, trăsuri, cor, orchestra, călușeri-călărăși; povești cântări, tropote, rânchezete de cai de mama focului, și în acordurile marșului; Aideți frați cu arma n mână — am plecat între urale, ce s'gduiau geamurile trenului, peste Chichinda. Timișoara — noi — la Arad, alții pe alte căi.

Frumoasa suvenire și mândrie națională dela Comloș, Nerău și Pesac, — această măreață insulă românească din Torontal — neștearsă să rămână (și va rămânea) atât în sufletele celor ce ne-am dus acolo, cât și în ale acelora cari ne-au primit împărătește, și ne-au înțeles românește.

Rap.

Răsboiul italo-turc

Decretul regal de anexarea Tripolitaniei și a Cirenaicei.

Următorul decret a fost semnat azi de către regele Italiei:

„În urma propunerii președintelui consiliului de miniștri și a ministrului afacerilor străine în baza articolului 5 al statutului fundamental al Regatului, am decretat și decretăm: „Tripolitania și Cirenaica sunt puse sub suveranitatea deplină și întreagă a Regatului italian. O lege va determina normele definitive pentru administrarea acelor regiuni. Până la promulgarea legii se va proceda cu decret regal.

Prezentul decret va fi prezentat Parlamentului spre a fi convertit în lege.

Vittorio Emanuele III.

Pacea oferită Turciei pe baza faptului îndeplinit.

Ministrul afacerilor străine, marchizul din San-Giuliano, a trimis astăzi ambasadiorilor din străinătate următoarea telegramă:

„Ocuparea principalelor orașe ale Tripolitaniei și Cirenaice, constantele succese ale armatelor noastre, forțele preponderante pe cari le avem acolo și altele pe cari ne grăbim să le trimitem fac ca orice rezistență ulterioară a Turciei să fie zădarnică și fără folos.

Pe de altă parte, spre a pune sfârșit la o vărsare de sânge inutilă, e nevoie de a scoate din sufletul populațiilor orice periculoasă nesigurantă.

Pentru aceasta, cu decretul regal de astăzi, Tripolitania și Cirenaica au fost puse în mod definitiv și irevocabil întregii și deplinei suveranități a Regatului italian.

Oricare altă soluție mai puțin radicală ce ar fi lăsat chiar o umbră a suveranității nominale a Sultanului asupra acestor provincii, ar fi fost o cauză permanentă de viitoare conflicte între Italia și Turcia, și cari ar putea mai târziu să izbucnească fatalmente chiar în contra voinței guvernanților și într'un moment cu mult mai periculos pentru pacea europeană.

Soluția adoptată de noi e singura care supraveghează interesele Italiei, ale Europei și chiar înseși ale Turciei.

Pacea încheiată pe aceste baze va elimina orice cauză de desbinare adâncă între Italia și Turcia și noi vom putea mai ușor să îndreptăm toată politica noastră marelui interes pe care-l avem la menținerea statului quo teritorial în Peninsula Balcanică, care e condiția esențială a consolidării imperiului otoman.

De aceea dorim, dacă conduita Turciei nu o face imposibilă, ca condițiunile de pace să fie cât mai mult conforme legitimele interese și a prestigiului ei.

Tripolitania și Cirenaica au încetat de a mai face parte din Imperiul Otoman, dar astăzi noi suntem dispuși a examina cu un spirit larg de conciliațiune, mijloacele de a regula în modul cel mai convenabil și onorabil pentru Turcia urmările faptelor îndeplinite în mod irevocabil.

Desigur, noi nu vom putea menține astfel de propuneri conciliante dacă ea va încerca a prelungi zădarnic răsboiul.

Nădăjduim însă că opera concordă a marilor puteri va îndupleca Turcia să ia fără îndoială, înțelepte și rezolute decisiuni cari să răspundă adevăratelor ei interese și acelora ale întregii lumi civile.

Italia în orice mod va coopera la acest rezultat arătându-se nu mai puțin dispusă la aceste condițiuni de pace și hotărâtă la mijloacele cele mai eficace ca să o impună în cel mai scurt termen posibil.

Excelența Voastră poate emite copie de această telegramă ministrului afacerilor străine.”

Semnat, Di San Giuliano.

Italia amenință.

Guvernul italian amenință cu transportarea răsboiului în marea Egeică, la caz că Turcia nu va da un răspuns mulțumitor la aceea parte a declarației lui San Giuliano, în care acesta îi oferă o pace avantajoasă.

Lupta în Tripolis.

Toate telegramele convin, că în după amiaza din 3 noemvrie s'a dat în Tripolis o mare luptă, care s'a sfârșit cu mari pierderi din partea italienilor. Față de aceste știri din străinătate, sursele italiene nu știu de vre-o ciocnire în această zi.

Ca să fim cruțați de munca și spesele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plătitura abonamentului.

Pe cuponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:
Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

CORRESPONDENȚE

DIN ITALIA

Milano

— 6 nov. n.

Donă războaie. — Italia învingătoare la Tripolis și Turcia la... Constantinopol. — Atitudinea presei străine și războiul italo-turc. — Acuzațiile presei engleze și răspunsul ziaristului Jean Carrère.

Suntem veșnic la aceeași chestie: războiul din Tripolitania. Cetind însă ziare italiene și cetind și alte gazete — de prin Viena, Berlin, Londra, vedem că sunt două războaie în Tripolitania. Au loc în aceeași țară — Tripolitania și Cirenaica, au aceleași forțe — se cheamă amândouă „Războiul italo-turc” — dar sunt cu totul diverse unul de altul.

Într-o presă — cea italiană la care se adaugă presa serioasă din Franța, Germania și Anglia chiar — turcii sunt învinși — alungați din orașele de pe coaste cu pierderi cari variază dupăcum informațiile sunt venite dela vre-un corespondent mai galantom sau mai restrâns în aprecierea numărului celor căzuți.

În cealaltă presă — cetim despre același războiu prezentat sub un aspect cu totul divers; turcii învingători — stăpâni din nou pe pozițiile ce le-au fost cucerit, ba încă făcând prizonieri mulți italieni și chiar pe comandantul expediției generalul Caneva.

Atunci cari sunt învingătorii și cari sunt învinșii?

Amândoi beligeranții — cum îmi spunea zilele trecute un redactor dela „Corriere della Sera”: „Noi învingem în Tripolitania, iar turcii înving la Constantinopol — deci fiecare cu câștigul lui”. Iată dar un lucru plăcut pentru ambele tabere dușmane: războiul fără pierderi. Un lucru e sigur și lesne de controlat: coastele Tripolitaniei sunt în mâna italienilor cum sunt și acele ale Cirenaiciei. Generalul Caneva e la Tripolis și ca generalisim conduce operațiile întregii expediții, telegrafind zilnic despre situația din noua colonie. Deci — nu poate fi prizonier, căci n'ar avea voie, n'ar putea să-și facă raportul zilnic — cum îl face în prezent. Și apoi — chiar admitând un atae violent al armatelor turcești și deci o retragere în masă a italienilor sau o situație critică pentru ei așa încât să fie siliți să se predea ca prizonieri — generalisimul ar fi avut locul, vremea și toată posibilitatea să se retragă pe bordul unei nave.

Războiul italo-turc a dat ocazie la multe comentarii asupra legitimității acestei expediții — comentarii făcute în special în presa germană și cea engleză — și la cari au răspuns în mod documentat principalele ziare italiene, printre cari și „Corriere della Sera” prin pana deputatului Andrea Torre.

Acum în timpul din urmă, după bătălia dela Sciara-Sciati 23 oct. trecut — presa engleză — parte, nu toată a făcut două acuzații de un caracter destul de grav — relative la acest războiu, calificându-l ca un războiu de pirăți și acuzând pe italieni de barbarie și cruzimi condamnabile.

Deși însuși guvernul italian a dat explicațiile necesare — corespondentul ziarului „Temps” dela Roma — Jean Carrère, a răspuns printr-un eloquent articol publicat în „Corriere della Sera”, atacurilor aduse de presa engleză, ca unul ce era în măsură să judece în cunoștință de materie, căci a asistat la războiul anglo-bur, din sudul Africii și același lucru l'a făcut și atunei răspunzând la atacurile nedrepte făcute armatelor engleze.

După ce le aminteste englezilor, că legea martială și împușcarea rebelilor, pe care au făcut-o italienii, era un lucru oerut de împrejurări, că e „mai bine să omori 10 oameni luni, decât să fii în pericol să masacrezi o mie săptămână”. Găci dacă guvernatorul Tripolitaniei ar fi luat măsuri mai severe din timp, n'ar fi fost expus la ocaze i-a cauzat decimarea unui întreg regiment de bersaglieri, al 11-lea, fiind loviți pe la spate de arabii ce făcuse act de supunere, pe când în față aveau de luptat cu armatele regulate turcești.

După ce le mai aminteste că toți colonizatorii au făcut așa; că tot asemenea au procedat englezii, francezii, și tot așa se va face ori de câte ori va fi vorba de colonizare:

„împușcați rebelii găsiți cu armele în mână

și declarând în oraș starea de asediu”, încheie articolul cu admirabilele rânduri:

„Mai curând, confrăți englezi, dacă voiti să dați dovadă de justiție și imparțialitate, încurajați pe italieni cu exemplul vostru multi-secular, că colonizarea e o operă necesară și fecundă și nu, cum ziceți voi, când vorbiți de alții, că e operă de pirăți.

„Spuneți lor, că istoria nu se poate opri, și că nu are alt mijloc de acțiune, decât forța, curajul și spiritul de aventură. Spuneți-le, că popoarele cari s'au ridicat la cel mai înalt grad de civilizație au datorat de a supune și governa popoarele rămase în inerție și corupție.

„Spuneți-le, că nu-i ertat în secolul al 20-lea a se lăsa pe coastele mediteranei, între Alger și Cairo, orașe căzute atât de jos încât să pară evocațiuni al urâtului ev mediu; spuneți-le, că implinesc o operă necesară și legitimă, pe care dacă n'ar fi făcut-o ei, ar fi îndeplinit-o cu siguranță alții.

„Și pentru-că au început-o ei, — acești descendenți ai romanilor, să-i lăsăm și să ne bucurăm pentru mărirea lumii, văzând geniul creator al latinilor substituind în deșert, geniul negativ al musulmanilor”.

DIN ROMANIA

București

— 22 oct. v.

O revistă literară pentru marele public: Flacăra. — Bibliotecă pentru școlari. — Un nou monument lui Eminescu.

Cele mai multe speranțe ni le aduce primăvara, odată cu înmugurirea, cu investmântarea naturii în haină nouă, odată cu perspectiva unor roade mai bogate, pe cari ni le pregătește pământul, odată cu svorul de viață stărnit de împrăștierea bogată a razelor de soare.

Primăvara ne aduce, de pe alte țărâni, pasări călătoare — și primăvara îngână strigătele de viață și cântecele ființelor înfrățite cu natura, — începând cu omul.

Nu mai sufletul scriitorului își ia avânt toamna, dupăce toate s'au cărat în hambare, când frunzele curg palide de pe cununile pădurilor, când se îndreaptă turmele plaiurilor verzi spre adăposturile reci. Când numai e o podoabă în toate cuprinsurile firii, când până și soarele pare întepător și aspru; atunci, și, poate tocmai pentru aceea, poetul începe să viseze... Visează de priveliști încântătoare lângă sobă, de iubire în singurătate.

Și iată, dar, că cine vrea să scoată o revistă literară, trebuie s'o facă în toată toamnei.

Și iată pentru-că d. Constantin Banu a aprins, tocmai acum o flăcăra poeziei românești.

Revista, care a apărut sâmbătă și care pare a-și fi asigurat multe și prețioase colaborări, răspunde unor reale trebuințe ale publicului. Revista literară cu mult aparat, cu coli multe și cu abonamentul prea ridicat pentru grosul cetitorilor de literatură, nu poate să ajungă decât în mâinile unui restrâns număr de cetitori.

Poate fi de cel mai mare folos, atunci când are și un cuprins corespunzător, o revistă literară care se poate găsi la orice librărie, tutuagerie sau chioșc de ziare, cu prețul de 10 bani. O asemenea încercare se mai făcuse, acum câțiva ani, cu „Viața Literară”, tot săptămânală și tot așa de ieftină ca și „Flacăra” — și de atunci se făcuse constatarea că se găsește un public destul de numeros care să sprijine o asemenea publicație.

Primul număr — cu „Un vis” — cuvânt înainte de L. G. Duca, „Un cuvânt...” îndărăt, pe ultima pagină, de C. Banu și cu contribuiri ale d-lor Gh. Coșbuc, St. O. Iosif, D. Anghel, M. Sădoveanu, I. Scurtu și alții — se prezintă cât se poate de bine.

O bibliotecă publică însemnează cel puțin încă o școală. Deci, putem spune că București capătă încă o școală, cu biblioteca înființată pe lângă casa școalelor din inițiativa d-lui Mihail Popesa, administratorul ei.

Capitala României ar avea un număr însemnat de biblioteci, dar biblioteci pentru marele public mai că s'ar putea spune că nu există. Pe cât știu singură bibliotecă Ligei Culturale e deschisă ori cui. Apoi, înafară de biblioteca Socec, cercetată

mai mult de școlari, și de cea nou înființată, la casa școalelor, anume pentru elevii școalelor secundare, capitala mai are biblioteci pentru universitate, pentru facultăți — și a Academiei, în care, din lipsă de locuri, până și studenții pătrund cu greu.

Noua bibliotecă a fost inaugurată joi după prânz, fiind de față ministrul, secretarul general, mai mulți profesori și elevi. Ea conține, de acum, vre-o 4000 volume, cărți bune, potrivite pentru cultura și educația tinerimei. Deocamdată e deschisă școlărilor zilnic, dela 2—6 p. m.

Galații au dat semnalul. Galații au dat semnalul pentru cultul memoriei lui Eminescu, precum lași l'au dat pentru cultul memoriei marelui Domnitor Alexandru Ioan Cuza, al unirei și al desrobirei țărănești.

Mulțămită unor profesori și publiciști ieseni, Eminescu va avea un bust în capitala Moldovei.

Iași e orașul în care marele poet și-a petrecut junetea, și-a făcut studiile. De Iași sânt legate atâtea gânduri ale lui frumoase, rămase nouă turnate în versuri neperitoare.

Eminescu, ca și Cuza, Cogălniceanu, Alexandri și mulți alții, Eminescu e al tuturor și în aceeași măsură. Recunoștința față de tot ce a simțit și gândit pentru noi și, într'un fel, în numele nostru al tuturor, recunoștința pentru darurile bogate pe cari le-a făcut el limbii românești și sufletului românesc, i-o datorăm toți în aceeași măsură. Și când vom auzi, poate peste o lună două, că alt oraș vrea să-și plătească tributul față de memoria marilor noștri morți, însemnează că acolo crește o lume în care geniul lui Eminescu al lui Cuza, Cogălniceanu stăpânește asupra mizeriilor și patimilor mărunte omenești.

Correspondent.

Litere — Arte — Științe

PREA TÂRZIU...

De ne-am fi întâlnit atunci,
Când numai flori erau în lunci
Și soarele ardea cu foc,
Te-aș fi oprit cu drag în loc.

De ne-am fi întâlnit atunci,
Când numai flori erau în lunci,
Când șoapte blânde de izvor,
Ne umplea sufletul de dor,

Te-aș fi oprit. Dar vezi, acum,
Atâta jale-i pe al meu drum —
O știi și tu și eu o știi,
Ne-am întâlnit — dar prea târziu!

Roza Covrig.

Știința practică

Macul

Continuând a descrie pe scurt cele mai importante plante medicinale, mă voi ocupa în articolul prezent de mac, prea bine cunoscut și la noi unde se găsește ca plantă decorativă prin grădini și prin toate câmpiile unde se cultivă cereale. Importanța acestei plante în medicină se datorește sucului lăptos, care se scurge prin sgarieri din măciuliile macului verde.

Acest suc are proprietăți narcotice (adormitoare), el constituie opiul farmaceutic și din el se extrage morfina, medicament foarte mult întrebuințat, ordonat însă numai de medici, el fiind una din cele mai puternice otrăvuri.

Macul cuprinde o mulțime de varietăți, toate conținând în măciuliile lor această otrăvă în cantități mai mult sau mai puțin însemnate.

Pentru trebuințele medicale se cultivă pe întinderi foarte mari de pământ specia *Papaver som-*

niferum, ea fiind cea mai bogată în principii active, adică conținând proporția cea mai mare de morfină în suculele extras din măciulii.

Dela o anumită specie de mac se întrebuințează în medicină florile, numite vulgar *paparoane*, din cari se face un ciai, care se dă copiilor pentru a combate tusele și pentru a provoca erupțiunile petelor de rușoală, la copiii atinși de această boală.

Aceste flori nu conțin morfină, substanța otrăvitoare, deci se pot administra fără pericol.

Se mai întrebuințează în unele părți semințele de mac, cari nici ele nu conțin otravă. Ele se incorporează în cozonaci și se presară pe anumite prăjituri.

În Franța se scoate din semințe un ulei, care se întrebuințează acolo ca comestibil, în locul uleiului de măsline.

Pe cât de inofensive sunt însă florile și semințele, pe atât de periculoase și vătămătoare sunt cojile sau măciuliile, pentru că ele chiar și în stare uscată, conțin substanța otrăvitoare.

Au unele mame obiceiul criminal de a fierbe cojile de mac și a da copiilor această fierbură pentru a să doarmă.

Pentru că mama să nu fie deranjată noaptea de scâncetul copilului sau pentru a se putea duce seara la o sindrofie, infiltrează în sângele nevinovat această otravă puternică, care slăbește memoria și îi împiedecă buna dezvoltare.

Într'un celebru tratat de toxicologie, al *Drului Fozes-Diacon*, vorbindu-se de otrava macului găsim următoarele:

Datoria unui farmacist, când vede intrând în officina sa o doică sau vre-o mamă tinăru cu un copil în brațe, este de a nu-i da decât cu cea mai mare precauțiune măciulii de mac, dacă îi cere, și chiar să refuze când presupune că le ia pentru calmarea copilului.

În locul cianilii de căpățini de mac se obișnuiește a se întrebuința pe alocuri siropul de mac, care se găsește gata în farmacii.

Și acesta ca și ceanil este deopotrivă vătămător și trebuiește evitat a se da copiilor.

Acest sirop, conține în o lingură un centigram extract de opiu, medicament care nu se prescrie pentru copii niciodată.

La noi, în România, autoritățile sanitare s'au văzut nevoite a interzice vânzarea măciuliilor de mac, fără ordonanță medicală, atât abuz se făcea cu întrebuințarea lor.

Dar dacă cojile de mac nu se pot cumpăra dela farmacii, ele se pot procura dela drogueri sau dela alte prăvălii, sau se pot culege din grădini sau de pe câmp și pericolul tot nu e înlăturat.

Trebuiește ca mamele să se convingă, că administrarea ceaiului de mac are efecte dezastruoase asupra sănătății copiilor și mai trebuiește ca oamenii cari cunosc aceste efecte să facă așa, ca cunoașterea lor să pătrundă cât mai mult în toate părțile societății, ceea ce a fost în parte și intențiunea mea când am început să scriu aceste rânduri.

Mens sana in corpore sano!

Numai având un organism sănătos, numai așa mintea se va dezvolta și ne va ajuta să străbatem spinoasa cale a vieții.

Cred, că nu vor fi fără interes câteva noțiuni asupra culturii macului și a extragerii opiumului din măciulii.

În Europa s'a încercat cultura macului, însă fără succes, din cauza, că cheltuielile de cultură și de extragere a suculei erau atât de mari, încât nu puteau opune o concurență opiumului adus din orient.

Asia mică este astăzi țara care produce cea mai mare cantitate de opiu pentru trebuințele Europei.

Persia și India produc și ele cantități considerabile de opiu, dar el se consumă acolo sau se transportă în China, unde se prepară după un procedeu special, pentru trebuințele fumătorilor de opiu.

În Asia mică se cultivă terenuri foarte întinse cu mac.

De acolo se exportează anual prin portul Smyrna cam 300,000 kilograme de opiu, al cărui preț pe piețele europene este de 50—70 kilograme.

Cultura macului cere un teren bogat dela na-

tură, și umed, care trebuie îmbunătățit prin îngrășare**)

În Asia-mică pentru a recompensa pierderile cauzate de asprimea primăverii, seceta verei și invazia locustelor, sămănăturile se fac din noemvrie până în martie, de mai multe ori. Plantația nefiind regulată în dezvoltarea ei, înflorirea durează dela mai până la iulie.

Cetractiona suculei din măciulii începe la câteva zile după căderea florilor. În acest scop se fac pe copsulele de mac creștături longitudinale sau transverse sau spirale. Aceste creștături se fac după amiază cu ajutorul unui cuțit cu trei sau patru tăisuri, având grija să nu între prea adânc în măciulie ca să nu o perforoze până la interior.

A doua zi dimineața recoltatorii culeg cu un cuțit suculele care s'a scurs din creștături și îl așează pe o foaie de mac, pe care o țin în mâna stângă. Pentru a împiedeca lipirea suculei de lama cuțitului, ei imbibă de fiecare dată cuțitul în salivă. Cei din Persia îl trec prin ulei.

Măciuliile nu sună încrestate decât o singură dată. Plantele neajungând toate maturitatea în același timp, lucrătorii trebuiesc să parcurgă de mai multe ori plantația culegând suculele care s'a scurs și s'a întărit pe măciuliile încrestate în ziua precedentă.

Când cantitatea de suc este suficientă pentru a face o turtă, o învalue în o foaie de mac și o lasă să se usuce la umbră câțva timp.

Turtele acestea sunt vândute în această stare comercianților, cari le bat cu pistile de lemn pentru a le da o consistență mai mare, le învalue în foi de mac în mase mult mai voluminoase și apoi le pun în comerț.

Acesta constituie opiumul comercial.

El intră în compozițiunea a o multime de preparatiune farmaceutice, cari toate să administrează numai după indicații medicului.

Din opiu să extrage principii activi, morfină, care joacă un rol foarte important în terapeutică.

A. Petra.

TEATRU-REVISTE

„Pentru sfânta dreptate“ piesă în 4 acte pe V. Al Mariei. Iată o piesă despre care se poate spune, că are o reală valoare literară, dar joată n'ar putea avea succes. Mai întâi n'ar avea succes pentru că acțiunea scenică lasă de dorit, și al doilea, pentru că publicul orașenesc va considera piesa ca o exagerare, simțind față de crudul adevăr aceea repulsiune, ce o simt toți, cari trăiesc sub atmosfera egoismului sau a conservării de sine.

Este însă una dintre cele mai bune piese moralizatoare, ce trebuie să se joace la țară, în fața țăranului, căruia, fără „să-l excite pentru a-l răscula“ îi va servi drept intuiție despre starea socială, din care el face parte și în care trebuie să-și cunoască rostul său.

Să arătăm însă subiectul piesei, din care se vor vedea tendințele autorului, foarte folositoare din punct de vedere național.

Actul I se petrece în casa prefectului Lucian, care pregătește listele electorale cu secretarul său Mărăcină, un evreu pripășit și încăput sub pielea prefectului, prin șiretenia și perversitatea lui.

Aici sunt adunați Niculescu, Ștefănescu, Gheorghiu, membri ai consiliului și ai gazetei celor dela putere, și cu toți se căznesc să umple listele așa ca să le fie asigurată reușita în alegeri.

Discuția se întinde asupra luptei dintre ei și opoziția care le demască ilegalitățile. În scena I apare Ion Gheorghe, un măturător dat afară din slujbă, aducând un plocon prefectului și rugându-l pe acesta să-l lase în slujbă. Lucian îl caută în liste și văzând că Ion nu votează îl alungă imediat. În scena VII apare Rogoz. Rogoz este eroul principal din această piesă. Un tânăr idealist, care numit subprefect în județul acela și văzând groasnițele abuzuri ale administrațiunii, a căutat pe toate căile să scape pe bietii țărani de nedreptățile ce le îndurau.

Venind la prefect, el, de bună credință, (dar și cu o naivitate pe care autorul n'a putut să o evite), începe să se plângă prefectului asupra unor funcționari, cari nu-i îndeplinesc ordinele, relevând

Planchon & Collin. Les drogues simples d'origine végétale, Paris 1905. vol. I.

starea rea în care se sbate poporul. Fiind luat în răs de prefect el pleacă decis să lupte înainte.

În actul al II-lea, Rogoz la ședința întregului consiliu, desvăluie toate barbariile și volnicile administrației, cu tonul ferm al omului convins, decis să dea lupta pe viață și pe moarte, pentru binele obștesc. Consiliul uimit întâi de vorbele lui batjocoritoare dar drepte, se infuriie apoi, și-l dă afară, decidându-se să-l înlocuiască cât mai de grabă. Atunci apare iar Ion măturătorul, rugându-se din nou să-i dea slujba, și fiind refuzat, iar prefectul insultându-l prea înjositor, se repede la acesta și-i dă o lovitură de cuțit la întâmplare.

Prefectul e rănit la un braț fără gravitate. Ion este arestat.

Actul al III-lea arată viața imorală din casa prefectului, în pagini admirabile.

Rogoz primește adresa de înlocuire. Mărăcină faimosul secretar al prefectului, dă sfatul să se exploateze atentatul lui Ion, și Rogoz e acuzat de autor moral al atentatului. Gazeta lor insera articole de senzație etc.

Actul al IV-lea, se petrece la Rogoz acasă. Pentru a fi mai siguri de paralizarea lui Rogoz, Mărăcină și Gheorghiu se duc în lipsa lui de-acasă și intimidează pe soția lui Rogoz în scop de a apuca unele hârtii compromițătoare pentru prefect. Nu reușesc însă, și sosind Rogoz acasă împreună cu cumnatul său, căpitanul Mustăț, Mărăcină este bătut de căpitan și alungat.

În timpul acesta Rogoz este achitat, iar administrația iese învingătoare în alegeri — și bătușii vin să manifesteze contra lui Rogoz, care împreună cu familia sa înfruntă manifestația, iar căpitanul Mustăț, sosind la timp cu un pluton de călărași alungă hoarda. Piesa ia sfârșit cu o scenă familiară, spirituală și duioasă.

Dacă piesa nu va fi îngăduită, ea și fără a fi jucată va folosi mult bibliotecilor sătești.

Revista „Liga Culturală“, din Bacău, anul I Nr. 4, apare lunar — red. și administrația Str. Cristoveanu 20. Și la Bacău a apărut de 3 luni, o revistă a secției Ligei Culturale de acolo, ceea ce e un semn îmbucurător. Revista cuprinde articole bune, de dnii Topliceanu și Eugen Revent, care publică și o frumoasă poezie: *Rugăciune*, (lui Cuza-Vodă), din care notăm ultima strofă:

Prigonitorilor le iartă!
Ei și-or primi răsplată lor,
Când veacurile-or scrie cartea
Celui mai mare Domnitor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 7 noemvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță, scăderea de temperatură, ploii pe alocuri.
Prognostic telegrafic: răcoare, ploaie.
Temperatura la amiază a fost de 19°6 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe octomvre	Cor.	—
Grâu pe aprilie 1912	„	11.84
Secară pe octomvre	„	—
Secară pe aprilie	„	10.38
Cucuruz pe maiu 1912	„	8.53
Ovăs pe octomvre	„	—
Ovăs pe aprilie 1912	„	9.64

Cum lucra Sardou.

Ziarul italian „Piccolo“ publică niște mărturisiri interesante ale celebrului dramaturg francez Sardou, cari pot fi privite, ca prețioase amănunte și contribuțiuni cu privire la tehnica și psihologia creațiilor poetice.

Sardou întrebă odată în ce fel se alcătuiește acțiunea piesei, cum muncește, repede sau încet — a răspuns în felul următor: Să nu credeți, că eu inventez intriga sau persoanele pieselor mele, ci dimpotrivă ele mă caută pe mine. Făcând studii istorice mă însuflețesc câte-o epocă, anumită, câte un personaj, fie cât de neînsemnat, desvâlnindu-mi isoare de creiare; simt palpităția unei acțiuni dramatice. Citesc apoi multe lucrări folkloristice, cercetând amănuntele și particularitățile, căci impregnază caracterul unei epoci. Citind astfel de lucrări mi-se lărgeste cadrul acțiunii și a personajelor și atunci încep a reliefa baza de acțiune și de inspirație a operei. Prima parte a operei este așa numita expunere, cea mai plătitoare parte pentru public, și cea mai grea pentru autor.

In comedii Sardou își concentrează toată atenția asupra faptei culminante a acțiunii, dela care depind multe momente, cari influențează cadrul, lungimea și genul operei.

Desnodământul piesei depinde mai mult dela un oarecare instinct "matematic. Această însușire se înțelege trebuie să fie înăscută, nu se poate infiltra.

Trad. de Cerdac.

Măine miercuri, fiind sărbătoare (S. Dumitru) numărul viitor al ziarului nostru va apărea vineri dimineața.

Reconstruirea Casinei Române din Cluj. Dupăcum ni-se anunță, ieri sâmbătă seara s'a reconstruit Casina Română din Cluj. Comitetul s'a compus astfel:

Preș.: dr. Aurel Isac

V.-preș.: dr. Șt. Morariu

Controlor: I. Bereș

Casar: G. Karșai

Bibliotecar: dr. Val. Poruțiu

Notar: Sext. Pușcariu

și un comitet. La ședința asta s'a decis, ca localul Casinei Române să-și aleagă de sediu un local spațios din oraș și să se înjghebeze o bogată bibliotecă. Nu ne îndoin, că prin alegerea noului comitet viața intelectuală din Cluj desbinată prin multele neînțelegeri și prin intrigile unor oameni trecuți, — o să se apropie de progres cultural și spre binele deobștei. Dorim, ca noua Casină Română să fie un locaș al tinerimei române din Cluj, și nu ne îndoin, că toate planurile spre bine se vor realiza.

Promovare. Simpaticul nostru coleg *Leonidas Popp* din Bichigi a fost promovat în 9 nov. 911 ca doctor în medicină.

Sincere felicitări.

Invitare. Societatea acad. „Petru Maior“ invită On. public românesc și membrii societății la ședința literară, ce o aranjează *duminecă în 12 nov.* în restaurantul „Katona“ (Văczi u. și Duna u.), cu următorul program:

1. Verificarea procesului verbal.
2. Schițe din pictura rom. de d. Gh. Cosma, stud. în litere și arte.
3. a) Porumbescu Balade, acomp. de pian, b) Romante rom. violă solo de d. S. Păscuțiu st. med.
4. Avantagiile culturai franceze de d. P. Bucșan ș. med.
5. Răspuns de **
6. Cântece populare, executate de corul universitarilor.
7. Eventuale.

Ședința se începe la 7 ore seara.

Budapesta, 5 nov. 911.

Pentru societate I. Teicu, președ.

O petrecere cu dans, va aranja tinerimea universitară română din Cluj în sala dela „Hotel Central“, în 23 noembrie n. 1911. Inceputul la 8 ore seara. Intrarea de persoană 3 cor. de familie (până la 3 membri 7 cor. Venitul curat e destinat pentru fondul noiei societăți de lectură. Ofertele mărinoase se vor evita în publicitate și sunt a se adresa la casierul Vasilie Pașca, cand. med. Tordai 7.

Cununie. *Lucreția Dâmboiu și Ioan Fătu*, adsolvent de teologie își vor celebra cununia lor religioasă *duminecă* la 12 noembrie st. n. a. c. la 3 ore p. m. în biserică gr.-cat. din Sebeș.

Necroloage. *Cheorghiu Gaspar*, preot a încetat din viață *duminecă* în 5 noembrie st. n. 1911. Inmormântarea s'a făcut azi marți în 7 nov. st. n. a. c. la orele 10 a. m. la Gătaia.

Odihnească în pace.

— *Aurel Dobrinu (Delascurta)*, farmacist a încetat din viață sâmbătă, în 4 noembrie n. a. c. la 12 ore și jumătate din zi, după un morb scurt și de tot greu, în floarea vieții abia în al 27-lea an al etății!

Rămășițele pământesti ale regretatului defunct s'au așezat luni în 6 noembrie a. c. la 2 ore p. m. spre odihna vecinică în cimiterul bisericii gr.-cat. din Bucium.

Odihnească în pace.

— Cu adânc regret aflăm moartea *Melaniei Ionescu*, fiica d-lui Ionescu notar din Ciuci, repo-

sată alaltăeri dimineața în etate de 24 ani. *Melania Ionescu* era una dintre domnișoarele bine cunoscute în societățile românești. Inzestrată cu bogate calități sufletesti mult regretata, depunea multă activitate pentru ridicarea prestigiului femeii române. Ea a avut și fericita ocaziune, să convorbească cu A. S. I. principele moștenitor de tron *Francisc Ferdinand* la Sinaia, dând dovadă de mult simț și spirit.

Oamenii cei mai bogați din lume. Ziarul „Strand Magazine“ publică un articol informativ despre cei mai bogați oameni din lume: *Rockefeller*, *Pierpont*, *Morgan*, *Astor*, *lord Strachtona*, *Andrev*, *Carnegie* și *lord Rothschild*. Averele mobilă și imobilă acestora 6 domni laolaltă face o mie de milioane funți. Numitul ziar face interesante combinații, că ce toate ar putea face acești domni cu averea lor colosală. Ar putea de pildă să plătească toate datoriile de stat ale Angliei și încă le-ar rămânea bani de ajuns ca să poată cumpăra penacoteca națională din Londra, muzeul *Souta Kensington* și cele mai mari vase de război a flotei engleze.

Concertul Corfescu în Blaj. *Duminecă* în 5 nov. la orele 8 seara, a avut loc la Blaj marele concert „*Corfescu*“. Un program variat și bogat, cum rar ni-se dă ocaziune să ascultăm. Și de data asta am avut și frumoasa fericire să auzim și glasul plăcut al d-nei *Corfescu*, prima donnă lyrică. Un concert la cel mai desăvârșit nivel artistic — a cărui plăcute și înălțătoare clipe ne vor îngâna amintirile, întotdeauna.

De ropote de aplauze furtunoase resună întreaga sală, când iubitul cântăreț *Nicu Corfescu* apare pe scenă. Și extaziantele ovații abia într'un târziu conțenesc. Incet și rar clapele de piano — sub mâinile măestrei pianiste d-șoara *Lucia Mureșianu* — fredonează primele fraze, jalnice din „*Lasă-ți lumea ta uitată*...“ de *G. Ștefănescu*. Și vocea plină și caldă a d-lui *Corfescu* crește încet, încet, mai cald, mai cald, fermecătoare... iar la „*Glasul vechilor păduri*“..., cântecul se pierde încet, încet, abia... ca un glas de undeva, din un loc îndepărtat... „*Glasul vechilor păduri*... și abea se mai aude, lin ca un ecou... Și atunci involuntar, copleșit de farmecul cântării mi-a venit în minte sbuciumările sermanului *Dionis*... Sub furtune de aplauze d. *Corfescu* a fost chemat s'o biseze. De asemenea a fost bisată și „*Rigoletto*“ (La donna e mobile) de *Verdi*, în care am gustat farmecul unei cântări italiene. Asemenea a plăcut mult frumoasa compoziție a maestrului muzicii românești: *I. Mureșianu*: „*Cioabanul din Ardeal*“.

Și acum, unul dintre cele mai frumoase momente a fost pășirea pe scena pentru întâiadată — pentru noi, a d-nei *Maria Corfescu*. Am admirat-o cu toții. Am admirat-o, când „*Pe malul Jiului*“ de *Take Popescu*, ne-a fermecat și ne-a încântat cu vocea d-sale dulce. Aproape toate cântările predate de soții *Corfescu* au fost bisate. Și le mulțumim pentru bunăvoința, că ne-au procurat unele dintre cele mai încântătoare clipe...

În „*Ce te legeni codrule*“ de *Scheletti*, d-na *Corfescu*, ne-a pus în uimire, ne-a mișcat adânc... făcându-ne să înțelegem, că talente rare, ca a soților *Corfescu*, avem datoria să le sprijinim mai ales când d-nia lor fac obositoarea apostolie de muzică românească.

Și acum, singurul neajuns ce l'ar avea d-na *Corfescu*, ar fi, că în jurul d-nei sale nu se fac obicinuitele reclame — despre cari suntem siguri, că talente de o deosebită valoare ca a d-nei *Corfescu*, nu au lipsă...

Partea a II-a a concertului a fost reprezentarea părții a III. din „*Rigoletto*“ clasică operă de *Verdi*. S'a jucat în costume. „*Rigoletto*“ bufonul regelui a fost jucat la nivel artistic în deplină armonie cu situațiunea și cu rolul ce l'avea, dând frumoase dovezi d. *Corfescu*, că poate fi bun actor — și, că ar putea secera aceiași lauri. Deasemenea la același nivel *Gilda* fiica bufonului d-na *Maria Corfescu*, *Montenore* — d. *Tocaciu*, *Marullo* — d. *Pataky* precum și coriștii — d-nii teologi sau achitat pe deplin. Peste tot vorbind „*Rigoletto*“ a fost bine și cu succes interpretată încât publicul întreg a putut gusta încâtva farmecul operei.

În partea a III-a concertului s'au cântat „*Cântece și doine din Ardeal*“ de d-na *Maria Corfescu* și „*Doine Oltenești*“ de d. *Corfescu*.

Indemnăm din tot sufletul nostru, pe frații noștri să-i sprijinească în marea lor operă. Iar porțile orașului nostru le vor sta totdeauna deschise!

Delacodru.

Monumentul împărătesei Elisaveta. *Duminecă*, în 15 octombrie, a avut loc în *Cernăuți* o serbare rară și care a îndreptat atențiunea tuturor, a cetățenilor fără deosebire de naționalitate și confesiune asupra unui moment solemn, unindu-i într'un sentiment de loialitate către *Inalta Casă Impărătească*. În grădinița din fața palatului guvernial, a fost desvălit în acea zi memorabilă monumentul grațioasei împărătese *Elisaveta*, care, prin moartea sa tragică de acum 13 ani, par'că s'a apropiat și mai mult de inimile supușilor săi. Serbarea a avut o strălucire deosebită prin prezența unui ilustru oaspe, *Alteța Sa Imperială arhiducele Leopold Salvator*, care a fost însărcinat de împăratul de a reprezenta pe *Maiestatea Sa* la acest act solemn.

În fața reprezentanților tuturor autorităților și a tineretului școlar, cortinele ce încunjurau statuia de bronz au căzut, iar capela regimentului 41 a intonat imnul poporal, ascultat de cei ce au participat la serbare și de tot publicul adunat jur împrejur, cu capetele descoperite.

Maiestatea Sa regele *Carol* al României și principele moștenitor au transmis prin o delegațiune specială, compusă de domnii *Negruzzi*, căpitanul gardei regale și *Greceanu*, fost ministru, cununi, cari au fost depuse la picioarele monumentului. Cununi cu panglici, pe cari erau scrise cuvinte de dedicație și de venerare a memoriei împărătesei, au fost depuse și de o mulțime de corporațiuni și societăți, între cari multe românești. Cu prilejul acesta, în fața monumentului, alteța sa imperială arhiducele a decorat cu ordinul *Francisc-Iosefin* pe artistul d. profesor *Zlamal* dela școala reală gr.-or., a cărui operă este statuia...

Ideea de a se ridica monumentul acesta a fost inițiată de corpul veteranilor, care a și colectat sumele necesare pentru realizarea ei.

Astfel *Cernăuțul* a ajuns a păstra în cuprinsul său un semn de iubire către casa împărătescă, a țării *Bucovinei*, și s'a înfrumusețat totodată cu o operă de artă, de care cetățenii săi pot fi mândri.

(„G. m. r.“)

Soldatii din marina de războiu franceză revoltați. Soldații de pe vasul de războiu „*Danton*“, care se oprise în portul *Toulon*, s'au revoltat contra ofițerilor. Matrozii au arborat steagul roșu pe corabie. Soldații cari se aflau în celelalte vase de războiu din port au fost conduși contra revoluționarilor, cari s'au împotrivit! Unul din ofițeri a dat un atac cu baioneta contra revoltaților. Din ambele părți au fost răniți foarte mulți.

Un general rus — asasin. Generalul dela cavalerie *Seveczki* eri noapte și-a ucis amanta, pe actrița *Laconcsinska*. Generalul s'a prezentat apoi la poliție și și-a mărturisit crima săvârșită.

Inaugurarea bibliotecii dela Cassa școalelor. *Vineri* la orele 3 jum. d. a., s'a făcut inaugurarea bibliotecii „*Mihail Kogălniceanu*“ din localul Cassei școalelor, în prezența dlui *C. C. Arion*, ministrul instrucțiunii publice și al cultelor.

Cel dintâi a luat cuvântul d. *Mihail Popescu*, administratorul Cassei școalelor.

D-sa arată rolul important al bibliotecilor în

desvoltarea culturală și aduce mulțumiri d-lui ministru Arion pentru sprijinul acordat bibliotecii ce se inaugurează.

Arată că bibliotecile existente în București nu sunt suficiente celor doritori de cultură și de aceea actualul ministru al instrucțiunii publice s'a văzut nevoit să înființeze o nouă bibliotecă răspunzând astfel și dorinței regelui care în toate ocaziunile s'a arătat părtaș la înființări de biblioteci.

D. ministru C. C. Arion a răspuns d-lui Mihail Popescu, spunând că un nou focar de cultură s'a înființat sub auspiciile Cassei școalelor.

Rolul bibliotecilor este mult mai mare, ca acela al școalelor, de aceea nu trebuie lăsate pe al doilea plan.

D-sa făgăduiește tot sprijinul, tinerei biblioteci, a cărei menire e să educă tineretele vlăstare ale neamului.

Inființarea unei biblioteci este un pas înainte pe terenul culturai, de aceea trebuie să fim mulțumili, asistând la inaugurarea de azi.

Domnul ministru Arion, mulțumește domnului administrator al cassei școalelor pentru râvna ce depune pentru desvoltarea culturai noastre românești.

D. Marin Dumitrescu, directorul liceului Lazăr aduce mulțumiri d-lui ministru Arion, pentru înființarea acestei biblioteci.

Noua bibliotecă împlinește un mare gol și speră că va fi un focar de cultură pentru viitoarele generațiuni.

A urmat apoi o producțiune de cinematograf.

Fabrică de bombe într'un liceu. În pivnița liceului Seljabniski din Petersburg poliția a descoperit o fabrică de bombe. Au fost arestați 16 studenți teroriști.

Colonel rus ucigaș. Colonelul de cavalerie Sevecki noaptea trecută și-a ucis amanta. Amanta sa în etate de 29 ani era actrița Sarocinska. După crimă colonelul s'a anunțat jandarmeriei.

În jurul asasinatului lui Achim. Ni-se anunță prin telefon, că azi s'a pertractat în fața Curiei recursul de nulitate înaintat de către procuror împotriva sentinței tribunalului din Bichș-Giula în chestia uciderii lui Achim.

Întreaga opinie publică a fost consternată pe vremea aceea, de ușurința cu care s'a adus sentința de achitare a asasinilor, frații Zsilinszky, cari au răpus pe „regele țaranilor“ Achim.

Deși la sentința de achitare a celor doi ucigași a contribuit foarte mult acuza foarte slab susținută din partea procurorului,

totuș concilianța n'a putut merge pân' acolo încât, măcar pentru opinia publică indignată, să nu dea recurs de nulitate. Astfel cauza a ajuns la Curie, care la rândul său a anulat sentința tribunalului și a delegat pentru desbaterea din nou a procesului Achim-Zsilinszky, tribunalul din Budapesta.

Nenorocirea unui muncitor român în Slavonia. Dumineca trecută, la orele 10 seara, 53 de muncitori din Olcea și Talpoș au sosit la Becoin (Slavonia). Când trenul s'a oprit, flăcării și feciorii mai tineri, fiind ușa dinspre gară închisă, s'au coborât pe cealaltă parte a vagonului. Atunci s'a întâmplat că un muncitor cu numele George Balla din Olcea, în grabă mare s'a împiedecat în scara vagonului și căzu morman. Tovarășii săi o luară la fugă sa ajungă cât mai iute la otel, iar alții se opriră să bea apă la fântâna din stație.

Cu mare chin George Balla s'a sculat de jos, dar simția ceva durere în dreptul stomacului. Luându-și traista porni în urma tovarășilor, pe cari îi ajunse la fântână. Aci s'a plâns că nu-și poate duce traista. Unul din tovarășii a luat-o dela el și astfel au plecat cu toți spre cuartir la hotel. În cale s'au întâlnit cu poștarul Vasile Danu, un român cu mare dragoste pentru frații săi, căruia George Balla îi povestise întâmplarea din stațiune, plângând cu lacrimi în ochi că nu-și va mai vedea copilașii și nevasta.

Nenorocitul om își simțise bine sfârșitul. Fratele Danu l-a sfătuit să intre în spital dacă-i este rău; drumul la hotel ducea chiar pe lângă spital. G. Balla nu l-a ascultat, ci s'a dus la hotel. Măine zi s'a dus la fabrică, unde era angajat, dar n'a putut lucra, așa că direcțiunea fabricii l-a transportat la spital, unde a murit.

Executarea unui criminal. Sâmbătă a avut loc în germania, în decurs de puține zile, a patra execuție.

La Frankfurt pe Oder a fost decapitat Rudolf Smidt, care a asasinat pe un factor poștal cu a cărei soție întreținea raporturi de dragoste.

Inferioritatea armatei germane. Colaboratorul militar al ziarului „Times“ termină în numărul de sâmbătă seria sa de articole asupra marilor manevre germane.

Colaboratorul militar ajunge la concluzia senzațională, că armata germană nu este atât de excelentă pe cât se credea.

Statul major german, a făcut greșeli de natură a zdruncina cu totul încrederea în armata germană.

Infanteria n'a știut să se folosească de avantajele terenului s'a apărât rău și a fost greoaie în mișcări.

Afară de aceasta a oferit inamicului prilejul favorabil scopurilor sale și a neglijat organizarea avant-posturilor, în general face impresia că nici idee nu are de influența ofensivei moderne.

Cavaleria are cai frumoși și bine dresați dar nu este capabilă de un atac.

Artileria încează cu tunuri nemoderne și în cet, nu cunoaște influența și sistemul tragerei și nu se poate măsura cu artileria franceză.

Germanii nu știu apoi să se folosească de dirijabile și aeroplane.

Agitația studenților evrei din România. O delegațiune de studenți evrei din Iași s'a prezentat astăzi d-lui dr. Riegler, rugându-l să intervieve ca studenții evrei să fie primiți la concursul de externi și interni pentru spitalele „Spiridoniei“, dâșii obligându-se de a-și îndeplini datoria în mod onorific.

D. dr. Riegler a primit delegația cu multă amabilitate, spunând că va convoca colegiul medical și speră că acesta va satisface dorința studenților evrei.

Un dentist acuzat de orgii scandaloase. Poliția din Berlin se ocupă de o afacere care a provocat mare senzație.

Un dentist a făcut de curând un denunț contra unei d-soare ocupată în cabinetul său. Ancheta deschisă a stabilit că dentistul face orgii cu această domnișoară și alte femei, orgii pe cari le și fotografia.

S'au confiscat mai multe asemenea fotografii.

Dentistul a fost arestat și va fi dat judecăței.

Câtă bere s'a consumat în 1910. Poaia industriei de bere „Gambrinus“ publică o statistică a consumației de bere. După această statistică locul prim îl ocupă Statele-Unite, unde în anul trecut s'au consumat 72.226.607 hectolitri de bere; urmează apoi Germania cu 64.5 milioane hectolitri, Anglia cu 56 milioane hectolitri, Austro-Ungaria cu 23 milioane hectolitri, apoi Belgia cu 16 milioane, Franța 15.4 milioane și Rusia cu 8.8 milioane hectolitri. Mai puțină bere s'a consumat în Dania, Svedia și Helveția. Totalul berii consumate în anul 1910 în întreaga lume e de 30.297.704.000 hectolitri.

Telegrafia fără sârmă în Franța. Se anunță din Paris, că ministerul coloniilor franceze a hotărât instalarea a 12 stațiuni de telegrafie fără sârmă, cu ajutorul cărora Franța să poată fi în le-

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“,

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(64)

— Urmare. —

Nicăiri un pom, la umbra căruia să-și poată găsi adăpost sau să-i îmbete cu parfumul florilor sale. Dinspre peșterile ghețoase ale Alpilor din valea Frisal adia însă un vânt răcoritor, care le înnoia puterile potolind focul razelor soarelui de maiu.

Uli Goin, care de când cu înfrângerea jalnică a miliției se părea, că pierduse mult din curajul său voinicesc, — asta se observa mai ales în apropierea străjilor franceze (pe semne nu prea avea conștiința tocmai în rânduială!), părea că se bucură în taină, că a putut să dispară așa neted din ochii acestora.

Dacă nu s'ar fi temut să le ațâțe curiozitatea, mai-mai că ar fi început să horească de bucurie, însă așa mai bine tăcu, decât să-și atragă pe neașteptate dragostea amatorilor de cântări și să se trezească cu ei hop! înaintea nasului. Se mulțumi deocamdată se flecărească neobosit, în vreme ce mergea la pas alături cu tânărul său stăpân.

Puțin îi păsa lui, că-i răspunde acesta ori ba. Tovarășul său înainta tăcut, străbătând în gând trecutul și viitorul, acuz preocupat despre partea binefăcătoare sale din castel și de soartea acesteia, acuz sburând în gând la Rhin, unde avea să-și îmbrățișeze pe sora sa Sabina, acuz iarăș gândindu-se încurcat la prezent cum, pe unde și pe ce cale se conducă mai sigur pe frumoasa austriacă, al cărui cavaler și apărător s'a angajat să fie. Mai mult îl preocupa gândul la această domnișoară cu nume frumos, care-i cunoștea durerosul secret al inimei sale și încă cu atât mai mult, cu cât se apropiau mai tare de locul, unde se afla această necunoscută.

— Cum ar fi oare, — se gândea dânsul, — dacă pater Gregorius și cu doamna de Castelberg i-au ascuns ceea ce este mai important? Dar dacă acea Paulină necunoscută este însăși frumoasa Elfride de Marmels?

La acest gând fiori dulci îi trecură prin întreg corpul. Și aceasta idee îl cerca, — asemenea unei presimțiri neconținute. Zadarnic încerca el să se convingă, că este un vis romantic, spre a scăpa de ispită.

Între astfel de gânduri ajunse la ușa casei amanului din Brigels. Tot sângele i se sui la inimă. Ii venea ca un fel de nădușeală, când se cugeta, că poate să găsească aici pe acea, pe care acuzi o iubea, acea iarăș o disprețuia. Uli însă dădu buzna sgomotos și vesel într-o odaie în care tocmai ședea la prânz amanul cu familia sa.

Acesta recunoscă în noii sosiți pe cei reco-

mandați din partea doamnei de Castelberg și îi salută de bunăvenire.

În urma raportului despre sosirea și invaziunea faptică a francezilor, bietele dame părăsiră cu o zi mai înainte localitatea spre a se refugia mai departe.

— Nici eu singur, — povestea vrednicul amplotiat comunal, — nu le puteam da sfatul se rămână și pe mai departe între astfel de împrejurări la mine.

Ii cunoșteam pe acești francezi prea bine și după cele întâmplare, ne putem aștepta la oaspeți foarte neplăcuți. Să dea D-zeu să fie bine. Iată de ce bietele femei tremurând de frică își urmară grabnic calea mai departe, după ce mai înainte le-am îngrijit și provăzut cum am putut mai bine. Eu le-am dat sfatul să se ducă la Panix, cel din urmă sat în sus pe munte.

D. preot deacolo, la care le-am îndrumat, este un bărbat cucernic și uman. El obișnuiește să dea sălaş excursioniștilor, cari se suie vara din valea Sernf peste Glaruna.

Am dispus să li se aducă doi cai buni de munte, căci femei de felul lor nu prea pot suporta căile noastre bolovănoase, de munte, mai ales, că nici nu aveau ghetetele țintuite cu cui. Două dintre ele, — o damă mai în vârstă, însă destul de frumoasă și o fată tânără, sprintenă, plină și rumână la obraz de bună seamă fata de casă a d-nei mai bătrâne, — vor putea lesne călări.

(Va urma.)

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte recipise de amanet, aur, argint sdorbit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Se dau împrumut:

costume femești și de călușeri pentru petreceri, serate și baluri. — Atelierul de țesături românești din Orăștie.

IACOB ȚEPENEU

PROPRIETAR ȘI SCULPTOR
FEHÉRTÉMPLOM (BISERICA-ALBĂ).
STR. STEFANI No. 2.

Proprietar de ocne: TEOFIL POPOVICIU

Mare magazin și atelier de pietrii mormântale precum: lucruri de marmoră, granit, laborator, piatră de năsip, etc. Lucrez și în provincie. — Prețuri moderate.

Caut un **student de filosofie abs.**

în limbile latină, maghiară, pentru instruirea la sat, pe cale privată a fiului meu de I. cl. gimn. — **Loc stabil.** — Reflecțanții serioși pe lângă indicarea pretensiunilor să se adreseze la red. ziarului „Românul“.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, argintării și oroloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plată.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VÂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII. PREȚURI MODERATE.

VÂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI

Caransebeș, Strada Episcopiei (Casele proprii).

:: Ține permanent în depozitul său, noutăți din toate stofele. ::

Am onoare a în cunoștiința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nuzuesc continuu a-mi servi solid clienții și a le îmbia numai ce e mai nou.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața

: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Numai pe proprietarii mici

din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 9 avem un depozit bogat de

țevi de beton

acomodate pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN

intreprinzător de zidiri betonice.

Telefon Nr. 675.

GHEORGHE IANCOVICI prăvălie de manufactură.

== **Arad, strada Forray Nr. 2.** ==

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

— **GHEORGHE IANCOVICI.** —

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zabrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit. Contând la binevoitorul sprijin, rămân

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

Recomand magazinul meu de modă pentru femei și bărbați de galanterie.

Dispon de orice marfă pentru sezonul de toamnă și de iarnă, precum: cămeși, ciorapi, ploiere, cravate, gulere etc., tot felul de lucruri de manufactură.

Prețuri solide!
Rog binevoitorul sprijin al publicului român. Cu deosebită stimă:

NICOLAE MIUȚA
BISERICA-ALBĂ
(FEHÉRTEPLOM).

Cele mai fine

Teiuri și Rumuri

mai ieftine și mai bune
se pot procura dela

VOJTEK ȘI WEISZ

droguerie și parfumerie

in

ARAD, Andrásy-tér.

Comandele prin poștă se execută
cu cea mai mare promptitudine.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate